

Elsős küldöttgyűlés

A küldöttgyűlés tetemes kétséssel kezdődött, mivel a küldöttek kétharmada nem akardott összejönni. A küldöttgyűlés vendégei voltak Halmi Erzsébet, az első évfolyam dékánja, Kappanyos Vince, az általános kari I. pártalapszervezet titkára, és Vass László egyetemi agit.-prop.-titkár.

Először Rév András beszélt az I. évfolyamról. Semmi újat nem tudtunk meg tőle, se a szüretéről, se a köhegyi kirándulásról, legfeljebb annyit, hogy ez az évfolyam jobban beilleszkedett a tanulásba, mint az előzőek, amint az az előadások látogatottságán stb. jól lemérhető. Nem tartotta szükségesnek a nézete indoklását, úgyhogy meg kellett elégednünk a tény tudomásulvételével.

Simonyi Tamás a jelölő bizottság munkájáról szólt. Olyan EV-kell, amely koncepciózus és cselekvő emberekből áll. Sokan nem vállalták a funkciót a szűkebb tizenöt jelöltből, végül is csak kilencet sikerült megnyerni a feladatoknak.

A választás nagyon langyosnak indult. Minden jelöltől csak csupa szép és jó hangzott el. Természetesen azok szóltak

hozzá, akik közelebből ismerték az egyes jelölteket vagy azok se. A titkár személye mellett például csak az instruktora hozzászólása hangzott el. Ebben a „színtelen-szagtalan vitában” csak az egyik hozzászólás jelentett érdekességet. Terjéki Zoli jelölése mellett az az érv hangzott el, miszerint akkorát dob gerellyel, hogy minden mérőszalag kevésnek bizonyul dobása lemerésére. A kedélyeket a jó hangománnyokhoz híven megint a katonaműlt borzolta fel: az egyik jelölt katonaságnál viselt dolgai miatt kiesett a jelölőlistáról. A vita így elviszra terelődött. Volt, aki azt mondta, hogy a seregben egy olyan speciális helyzet alakul ki, melyben megjelenhetnek az ember olyan tulajdonságai, amelyek se azelőtt, se azután nem jellemzők. Mások azon a véleményen voltak, hogy tizenegy hónap alatt senki sem rejtheti véka alá valódi énjét. Két olyan fiú került ezek után a jelölőlistára, s később a vezetőségbe, akik csak hosszasan vívódás után vállalták a megbízatást. Végül elhangzott egy olyan hozzászólás, mely felhívta a figyelmet arra,

hogy most olyan emberekre van szükség az EV-nek, akik nem kétkelnek, hanem hisznek munkájuk értelmében.

Végezetül, az új titkár, Osváth Mária megköszönte a bizalmat, Halmi tanárnő sikereit kívánt a tanulásban és a KISZ-munkában egyaránt. Kappanyos Vince felhívta az EV figyelmét arra, hogy a mostani jó kedvét őrizze meg az év folyamán, Vass Laci pedig reményét fejezte ki, hogy pozitív mérleggel zárja majd a frissen választott vezetőség az évet.

Bízunk benne, hogy reménye nemcsak papíron válik valósággá!

★

Választás eredménye: titkár: Osváth Mária (tanár „A”), szervező titkár: Kácsor József (15. csop.), agit.-prop.-titkár: Geist Ferenc (18. csop.), érdekvédelmi felelős: Hellebrandt László (10. csop.), pol. képzési felelős: Dobák Katalin (8. csop.), kultúros: Gellényi Zoltán (17. csop.), sportfelelős: Terjéki Zoltán (12. csop.), kollektívumi összekötő: Tóth Emília (tanár „B”), tanulmányi felelős: Bertalan Andrea (10. csop.).

Komócsin Sándor

A szüreti munka értékelése

A tanévkezdés egyik központi témája az egyetemünk szüreti, de az őszi munka befejeztével is sok szó esik róla. Lebonyolításának politikai hatása van a diákok körében, és tudati szempontból sem lebecsülendő. Eppen ezért is tartotta fontosnak a rektori tanács az őszi szüreti munka értékelését, melyre október 22-én került sor.

Egyöntetűen az a vélemény alakult ki az idei szüreti munkáról, hogy a munkafegyelm jobb volt, mint tavaly.

Különösen nagy problémák nem fordultak elő a diákság részéről és javult a gazdaságok szerződésben vállalt kötelezettségeinek teljesítési határfoka is. Az általános megállapítás mellett a rektori tanács tagjai szóltak azokról a megemlékezésben jelentkező problémákról is, amelyeknek előidézője a diákság volt, s amelyek folytán a gazdaságokat hátrányos helyzetbe hozták. Így többek között

gondot okozott, hogy amíg az egyetem 1844 szüretelőre kötött szerződést a gazdaságokkal, addig a táborokba mindössze 1570 hallgató érkezett meg.

Ez a gazdaságok becsapását jelentette, annál is inkább, miután a szerződésben meghatározott létszámra kifizették a vasúti költséget is.

Noha változás volt tapasztalható a szüretelők munkakedvében, mert sokan fogadtak megértéssel, hogy az országának szüksége van a betakarításhoz a diákok segítségére, voltak olyan esetek is, amelyek joggal háborították fel a szüreti munkára szervezőket. A szélsőséges esetek között tetek említést azokról, akik hajlandók lettek volna inkább befizetni a rájuk eső munkadíjat, csak ne kelljen elmenni dolgozni. „Ha támogatni kell a mezőgazdaságot, inkább fizetek” hangoztatták

egyesekek. De a szüreten is tapasztalható volt hasonló nyelvi magatartás néhány esetben. Ha fennakadás volt a munkaszervezésben, ezeknek a diákoknak az első reakciója az volt, hogy akkor leállunk, nem dolgozunk. Nemigen akadt olyan közöttük, aki társai lustaságát, lazaságát szemükre vetette volna.

Legtöbbször csak azt tartották szem előtt, mit kell, hogy kapjanak a gazdaságtól, nem törődve azzal, hogy a szerződés értelmében nekik is lettek volna kötelezettségeik.

A munkához való viszony kifejezésre jutott a keresetekben is. Előfordult ugyan, az 1372 forintos bruttó jövedelem is, ami szép keresetnek számított, de emellett

volt olyan csoport, amelyik egy forintot sem keresett.

A tanár „A” szakosok nyolc forintot értek el. Általában a keresetek 30–40 százalékos eltérést mutatnak.

A rektori tanácsban elhangzott az is, hogy

a szüreti munkafegyelm tulajdonképpen egyenes folytatása az egyetemen tapasztalható tanulmányi lazaságoknak, amelyeknek eredője az alacsony követelményekből fakad.

Eppen ezért többen is kérték a szigorú fegyelmi eljárást, részben a szüretelőstől távolmaradókval szemben, részben azokkal szemben, akik a szüreti munka közben távoztak el.

A fegyelmi kérdésekben a három dékán koordinálja majd a munkáját.

Az igazolatlanul távol maradó dékánai figyelmeztetésben részesülnek. Megvonnák tőlük a segélyt, és az egyéni elbírálás kedvezményét. Ezenkívül a második félévben az ösztöndíj megállapításánál

ezek a diákok a kategóriájuknak megfelelő legalacsonyabb ösztöndíjban részesülnek.

A jövőt illetően a rektori tanács számba vette azokat a hibákat is, amelyek a munka szervezéséből adódtak. Nem szerencsés — állapították meg — ha a bérezés nem egyforma a gazdaság dolgozóival. Eppen ezért a jövőben nyáron az egyetem csak a keretszerződést köti meg a gazdaságokkal, amit közvetlenül a tábornyitás előtt a tábor parancsnoka szoros együttműködéssel a KISZ-szel, konkrétizálni fog. Ebben a szerződésben

nemcsak azt kell tisztázni, hogy mit és hol fognak a diákok csinálni, hanem azt is ki kell kötni, hogy a feladatok elvégzésével azonos bért fizessenek, és a feltételeket (meleg víz, fűtés) biztosítsák,

mert ezek a tényezők nagymértékben befolyásolják a szüretelők közérzetét.

Elhangzott a rektori tanácsban, hogy

az első évfolyamosok munkáját kiemelten kell kezelni

olyan táborhely biztosításával, ahol a tanévkezdést megelőzően tudnak munkát biztosítani a hallgatónak, és ahol ez a munka naponta valóban csak nyolc óra, és nem több,

hogy érvényre tudják hozni a táborozásnak az egyetemhez szokott gyakorlatát.

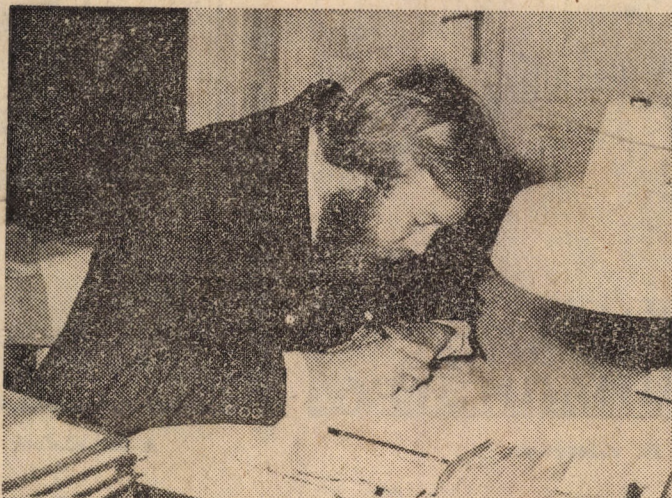
Miután kiderült a szüreti munka értékelése során, hogy a gazdaságok számára nehézséges a nagy táborok mozgatása, irányítása, éppen ezért többen is javasolták, a jövőben a száz-százhuszas létszámú táborok létesítését.

Az egyetem a következő időszakban a szaktáborok létrehozásával helyt ad ennek a kérésnek.

Elhangzott olyan javaslat is, hogy az egy héttel szemben nem ártana széthúzni a szüreti időt. Ezt a javaslatot a rektori tanács elvetette, mivel a szüreti munka egy hónapra való széthúzása az egyetemi munka rovására menne.

H. E.

Pillanatképek az államvizsgákról

„Komplex” erőfeszítés Fotó: Radványi Zsolt

Meglepő témájú szakdolgozat került a Matematikai és Számítástudományi Intézet elé. A szakdolgozat címe: Diplomás nők és az anyaság. Természetes, hogy a tanárok körében csodálkozást váltott ki a témaválasztás, elvégre az adott probléma boncolgatása inkább egy szociológusnak válna dicséretére, s nem egy matematikailag érdeklődő végzett hallgatónak, aki négy és fél évig többnyire elméleti tárgyakkal foglalkozott az egyetemen.

Hasonló kérdésre világít rá a következő eset. Friss diplomás ismerőssel találkoztam a napokban. Számítás-technikai Intézetben dolgozik.

Hiszen ipar szakos voltál! — csodálkoztam rá. — Nem is foglalkoztál mélyebben ezzel a területtel. A diplomádat is ipargazdaságtan témakörből írtad.

Immár hagyomány, hogy a berlini Bruno Leuschner Közgazdasági Főiskola nemzetközi tudományos diákköri konferenciát szervez. A két évenként sorra kerülő konferencián az idén különösen aktuális téma volt napirenden: a piackutatás és a piaci munka időszerű kérdései. A résztvevők — Prága, Varsó, Rostock, Leipzig, Szófia, Moszkva, Budapest közgazdasági egyetemének hallgatói — három szekcióban végezték munkájukat.

Az első szekcióban részt vevők a belső piac- és szükségletek kutatás egyes kérdéseivel foglalkoztak, különös tekintettel az ezen a téren eszközként alkalmazható statisztikai módszerekre. A második szekcióban a KGST-országok egymás közötti forgalmában érvényesülő piaci munka speciális vonásai és a jövőben várható fejlődési lehetőségek kerültek megvitatásra.

Részletesebben a harmadik szekció munkáját kísértük figyelemmel, amelynek központi témája a KGST-országoknak a nem szocialista országokkal való kapcsolataival és az ott folyó piaci munka állt. Az előadók 20 perc alatt összefoglalták elért eredményeiket, majd válaszoltak a feltett kérdésekre. Tizenhét előadás és jóval több kérdés hangzott el, amelyek során jól rajzolódott ki a hangsúlybeli, felfogásbeli vagy éppen tartalmi nézetkülönbségek.

A legtöbb vitatott és állandóan visszatérő problémakör a nem szocialista piaci munka fogalma körül kialakult véleménykülönbségek voltak. Helyénvaló-e a szocialista országok tőkés piaci tevékenységét marketingnek nevezni — amely tudvalevőleg tőkés kategória, sőt manapság már osztálykategória, mert megvalósítja a tőkés vállalati management —, avagy a marketing politikailag semleges fogalom és módszerek — főleg a tőkés és fejlődő országok piacain — nem térhetnek el az ott alkalmazott módszerektől, ha az illető szocialista ország komoly szerepet akar játszani azokon.

Mindenképpen hangsúlyozottan kell kezelni azt a tényt, hogy a marketing és a szocialista piaci munka alapvetően a céljában különbözik egymástól. Az utóbbi feladata a szocialista gazdaság alaptörvényének érvényesülését biztosítani eszközeivel, módszereivel azt elősegíteni. Ezek az eszközök, módszerek a nem szocialista piacokon lé-

Meghívó

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Tanácsa a Magyar Szocialista Munkáspárt egyetemi bizottsága a Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség egyetemi szervezete és a Pedagógusok Szakszervezete egyetemi bizottsága meghívja az egyetem oktatóit, hallgatóit és dolgozóit a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 62. évfordulója alkalmából 1979. november 6-án 10 órakor az egyetem aulájában tartandó ünnepségre.

ipargazdaságtan témakörében járatos, a hallgatónak nincs szüksége különösebb energiákra. Nincs ki előtt megvédenie dolgozatát. A védés közönséges, nem is rázós vizsgához hasonlítható. Előre megkapott kérdésekre kell a hallgatónak válaszolnia, amelyből az egyik kizárólag a szakdolgozathoz tartozik, a másik közvetve az ipargazdaságtanhoz is. Mindez körülbelül 10–15 percen. A diplomamunkára adott jegyet aligha változtatja meg a szóbeli felelet.

Az ajtó előtt a védésre váró diákokkal beszélgetünk. Az egyik srác kifakad:

— Borzasztó, hogy a társaim ennyire passzívak. Nem volt egy ember, akivel megbeszélhettem volna a szakdolgozat anyagát. De még a szakzseminárium-vezetőmmel sem! Hiába akart volna segíteni, mélyebben ő sem ért a választott témámhoz. Ez nem az ő területe. Maximum Megyei elvtársához mehettem volna! Segítséget konkrétan nem tudott adni, csak az irodalommal kapcsolatban. Jó, adott rá egy jegyet, nem is rossz, de ez még nem minden!

★

A Matematikai és Számítástudományi Intézetben is megkezdődtek a diplomavédések, Kiss Imre elnökletével. A szóbeli vizsgán a hallgatók kérdéseket kapnak, s a következőre kell választ adniuk: „Mi az újszerűség a szakdolgozatban, mit tart benne érdekesnek, hogy történt a szakirodalom feldolgozása, milyen választ ad a bírálatokra, és plusz egy kérdés az anyagból. A feleletnek időtartama így sem haladja meg a negyedórát. Az eredményhirdetés (Folytatás a 3. oldalon)

Marketing „vagy” piaci munka?

nyegesen nem térnek el a tőkés marketing által alkalmazottaktól, de más módon, specielisan érvényesülnek a szocialista országok egymás közötti piaci tevékenységében, szükséglet- és piacfeltárási munkájában.

Sajnálatos módon a fogalom körüli vita a szekció munkájának nagy részét kitöltötte, ezért kevés idő maradt a tartalmi, módszertani kérdések mélyrehatóbb megvitatására.

Több dolgozat foglalkozott a kapitalizmus strukturális válságával, amely elsősorban a textil- és acéliparban, valamint a hajógyártásban jelentkezett. Az általános válság és a piacprobléma kiéleződése által mind nehezebbé váltak az értékesítési lehetőségek. Ez megköveteli a piackutatás minőségének javítását.

A fejlődő országokkal folytatott kereskedelem szintén új feladat elé állítja a piackutatást. Pl. az NDK textiliparát is súlyosan érinti a fejlődő országokban beinduló termelés, és ez új gazdasági stratégia kidolgozását követeli meg az adott területen. Tartalmas referátumokat hallottunk az ipar és a külkereskedelmi kapcsolatról, amelynek mind szorosabbnak és az eddiginél célirányosabbnak kell lennie. Fontos eszközként kell felhasználni az — eddigi kicsit alulértékelt — importpiackutatást az export hatékonyságának fokozására.

A legfontosabb tanulság, hogy a piaci munka összes területén mindinkább elkerülhetetlen a szocialista országok közötti információcserére és ennek koordinálása, különös tekintettel a fejlődő országok irányába szálítandó komplett berendezések, gépek esetében.

Erdekes volt megfigyelni, milyen nagy lelkesedéssel szervezte az FDJ a konferenciát és mennyire feladatának érezte, hogy a különböző szocialista országok egyetemén tanuló fiatalok véleményét cseréljenek, kapcsolatokat teremtsenek — további munkájukhoz fontos — más megközelítési módokkal megismerkedhessenek.

Erdemes lenne megfontolnunk azt, hogy mi nem tudnánk-e hasonló konferenciákat szervezni, amely után abban is segítene, hogy a sokat emlegetett szervezeti célok új formát nyerhessenek. Mert már évek óta csak résztvevői vagyunk ezeknek a konferenciáknak és sohasem a szervezői.

Koleszár István

Plakát a 10. évfordulón

A forradalom művészete

A forradalom vezére — bélyegen

Az 50. évforduló alkalmával készült grafika

A VOLGAI NYIVA

„Több, kiváló terepjáró képességű személyautót kell gyártani a vidéki lakosság számára.” Ezt a feladatot jelölte ki az SZKP XXV. kongresszusa a X. éves tervidőszakra. Ezt a kijelölt feladatot eredményesen megvalósítja a Volgai Autógyár munkáskollektívája. A Nyiva az első szovjet terepjáró, amely egyesíti magában a korszerű személyautók minden kényelmét és a kiváló terepjáró képességet. Könnyedén felmegy a meredek emelkedőn és átkel a másfél méteres vízen is: jól irányítható és remekül lehet vele manőverezni. 1980-ra már 50 ezer Nyiva gördül le a futószalagról.

VÉDEKEZÉS A TENGERRÁR ELLEN

Leningrádot ezután egyedülálló hidrotechnikai berendezések rendszere védi meg a pusztító tengerártól: 25,4 kilométer hosszú gátat építenek a Finn-öbölben északtól délre, Gorskaja falutól Kronsztadton át egészen Lomonoszovig. A 35 méter széles gátrendszerre hatsávos autótut terveztek, 8 méterre magaslik majd a tenger fölé. Északi és déli oldalán hajózható kapukat létesítenek nagy vízkiszorítású hajók számára. A város biztonságát szolgálja majd az a 6 vízáteresztő berendezés is, amelyen 64, egyenként 24 méter széles nyílás lesz. Vízszintemelkedéskor acélrekeszek zárják a nyílásokat, ami megakadályozza, hogy a tengerár behatoljon a Néva torkolatába.

MINT A NAP FELÜLETÉN

Egy szovjet kísérleti gépgyárban elkészültek az ezer kilowatt teljesítményű indukciós plazmotronnal. Ez a berendezés megajzoltóan olyan hőmérsékletet tud előállítani, mint amely a Nap felületén uralkodik. Az új technika — amint azt az ipari jellegű kísérletek megmutatták — több mint ötször nagyobb kapacitással az eddigi hasonló berendezéseknél. Különösen hatékonyan alkalmazható olyan kohászati, energetikai, kémiai, technológiai folyamatoknál, amikor különösen tiszta anyagot kívánnak nyerni.

SZÉP ÉS PRAKTIKUS

A szovjet építőipari műanyagkutató intézet munkatársai Dekorotnak nevezett új építőipari díszítőelem-panelt dolgoztak ki. Ezt a dekorotot általában száraz gipszrozetta felhasználásával készítik el, a gipsz díszítőelemet polivinilklorid hártával, vagy esztétikus papírral vonják be, ez utóbbi esetben szintelen lakkot alkalmaznak. Ezeket a burkolóelemeket különböző formában és rajzolatokkal, valamint színekben gyártják. Nemcsak szépek, hanem tartósak is, könnyen lemoshatók és a vegyi anyagokkal szemben is meglehetősen ellenállnak.

A KOMSZOMOL MA

A Komszomolnak több mint 38 millió tagja van. Ennek 34,9 százaléka munkás, 6,4 százaléka kolhozparaszt, 42 százaléka diák, 16,7 százaléka alkalmazott. A szovjet hatalom éveitől a Komszomol iskoláját több mint 145 millióan járták ki. A Komszomol aktívan részt vesz a gazdasági élet fejlesztésében. Csupán 1979-ben 145 jelentős ipari objektum építése, illetve felújítása felett vállalt védnökséget. A Komszomol védnökséget vállalt a Lenínról elnevezett pionírszervezet felett is, melynek munkájában 20 millió 10–15 éves gyermek vesz részt.

Évszázadokkal felérő hatvankét esztendő

A békeszerető, demokratikus és haladó erők világszerte megemlékeznek a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 62. évfordulójáról. Ez a forradalom mélyreható társadalmi, gazdasági és politikai változásokat hozott földünkön: az emberiség kiemelkedő történelmi eseménye lett, megnyitotta a győztes szocialista forradalmak korszakát, a dolgozó nép igazságának jegyében lerakta a politikai, gazdasági, társadalmi és kulturális viszonyok megváltoztatásának alapjait.

A világtörténelemben 62 év rövid idő. De ezek az évek az Októberi Szocialista Forradalom eredményeképpen és hatására végbement változások tartalmát, ütemét és méreteit tekintve évszázadokkal érnek fel. A XX. század legnagyobb eseménye 1917 októberé, a szocialista korszak hajnala. Vízválasztó az emberiség előtörténete és jelenlegi történelme között. A szovjetek országa nehéz és dicső utat járt be. Önfeláldozó küzdelemben, kemény munkában, súlyos megpróbáltatások közepette győzedelmeskedett, példátlan hősiességet tanúsított a Nagy Honvédő Háború éveiben, amellyel döntő befolyást gyakorolt a népek sorsának alakulására.

A Nagy Október tovább él az elmúlt évtizedek világméretű, történelmi jelentőségű folyamatának és osztályharcának leglényegesebb eredményében: a **reális szocializmusban**. Napjainkban a reális szocializmus a szocialista országok testvéri közösségében testesül meg a kisugárzása mind jobban meggyorsítja a társadalmi haladást.

Hatvankét évvel ezelőtt a világ első szocialista állama a Föld összes ipari termelésének mindössze 3 százalékát adta. Napjainkban viszont a szocializmus országai a világ ipari termeléséből több mint 40 százalékkal részesednek. A Szovjetunió és a szocialista országok sikerei az új típusú civilizáció megteremtésében mindinkább aktivizálják és feltartóztatatlanná teszik a világ népeinek mozgalmát az új társadalmi rendért.

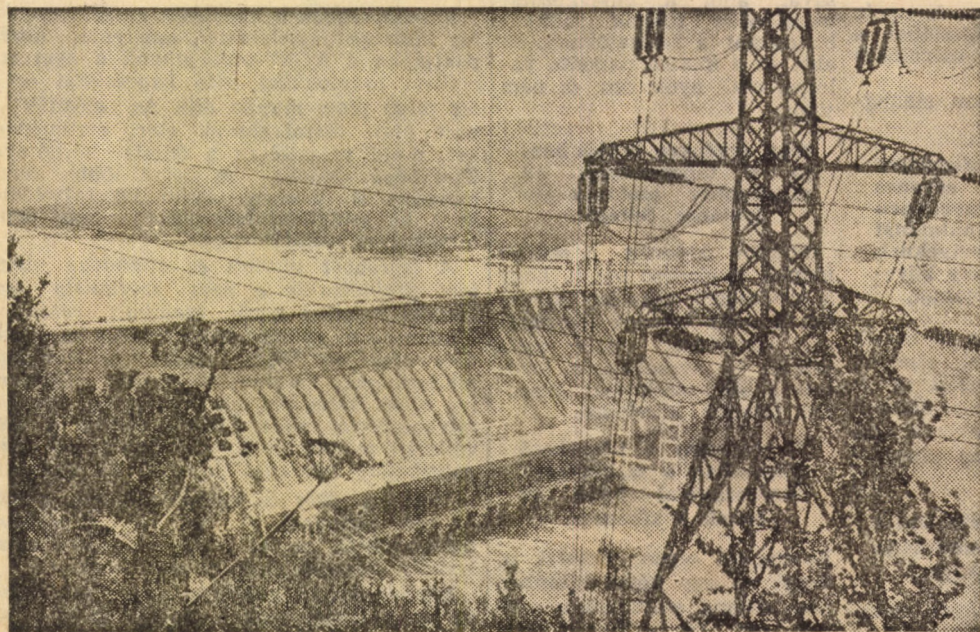
A szovjet nép ma az SZKP XXV. kongresszusa által kijelölt úton halad, ha-

talmas alkotásával nemcsak saját jólétét és kulturális felemelkedését szolgálva. Ezek a vívmányok döntő kihatással vannak a szocialista világrendszerre, a haladásra és az egész világra. A Szovjetunióban felépült a **fejlett szocialista társadalom**. A párt és a nép erőfeszítése a kommunizmus anyagi-technikai bázisának megteremtésére, a szocialista társadalmi viszonyok fokozatosan kommunista viszonyokra való átalakítására, az emberek kommunista szellemben való nevelésére irányul. Ilyen feladatok a történelem folyamán még egyetlen más ország előtt sem álltak.

A szocializmus fejlődésének hathatós gyorsítója a testvéri szocialista országok sokoldalú együttműködése. Újabb, magasabb szintű szakaszba lép a KGST-tag-országok gazdasági együttműködése. Fokozódik országaink ötéves népgazdaságfejlesztési terveinek koordinációja. A szocialista gazdasági integráció Komplex Programjának megfelelően a KGST-tag-országok hosszú lejáratú célprogramokat dolgoznak ki és valósítanak meg a fűtő- és nyersanyagbázis, a villamos energia, a gépgyártás, a szállítás, az élelmiszeripar és a fogyasztási cikkek gyártása területén. E programok megvalósítása új távlatokat nyit a szocialista tábor számára és jelentős gazdasági hatékonysággal jár.

A Nagy Októberi Forradalom már annak idején utat mutatott az emberiségnek a teljes és általános világba felé. A Szovjetunió, a többi szocialista országgal egyetemben, aktív békepolitikát folytat. Ennek alapja az emberiség természetes törekvése a békére és az együttműködésre. A szocializmus országai változatlanul kiállnak a fegyverzetek minőségi és mennyiségi fejlesztésének teljes megszüntetéséért, gyártásuk betiltásáért, mindenféle nukleáris fegyverzet csökkentéséért és fokozatos megsemmisítéséért. A testvéri országok külpolitikai erőfeszítéseiket koordinálva határozottan küzdenek az imperializmus agresszív és háborús politikája ellen, kedvező nemzetközi feltételeket teremtenek a szocializmus és a kommunizmus építéséhez.

A. Kuranov (APN)

A Szovjetunió már a 20-as években megtanulta, hogy az iparosítás feltétlenül a villamosítással kezdődik. A szibériai és a távol-keleti körzetek tavaly több mint 180 milliárd kW/óra villamos energiát adtak, 90-szer annyit, mint amennyit 1913-ban az egész ország termelt.

LÉGIBUSZ VNUKOVÓBAN

Ez év őszén szállt le Vnukovóban az első IL-86 típusú szovjet légbusz, amelynek 350 utasa volt. A repülőgépet Novoszilov, a Szocialista Munka Hőse tervező kollektívája tervezte. Az új légi jármű 3600 kilométeres körzetben szállíthatja az utasokat. Belül két szintre van osztva. A légbuszba lépő utasok az alsó szinten hagyják a csomagjaikat, majd felmennek a felső szintre a kényelmes szalonokba. A gépet hárman vezetik és 12 stewardess áll az utazók rendelkezésére. A légbusz az utasforgalomba 1980 tavaszán kapcsolódik be, Moszkvát Szocsival, Szimferopollal, Mineralnijevodival, Taskenttal, Alma-Atával összekötő útvonalon.

SPORTFILMEK AZ OLIMPIÁRA

Az 1980-as olimpia idején Moszkvában megrendezik „A szovjet film napját”. Már most vetítenek a mozikban számos, Moszkva és a szovjet sportolók olimpiai előkészületeiről szóló filmet. Ilyen például az ukrán dokumentumfilmesek műve, „Az olimpiai kalapács súlya”, a Tadzsikfilm stúdióban készült „Alfej völgye”, az üzbég filmek alkotása az olimpiai új sportágról, a női gyephokiról és a nyugat-szibériai filmhíradások munkája, „Az olimpiai acél”. „Az olimpiai Moszkva” címmel készítették filmsorozatot a Központi Dokumentumfilm Stúdió munkatársai. A sorozat első filmje, „A startig 1000 nap”, még 1977 végén elkészült. Nemrégiben mutatták be a sorozat következő darabját, „Várak téged, Olümposz lakója” címmel.

ZSEBENCIKLOPÉDIA

Műfajában egyedülálló, egykötetes enciklopédiát állított össze a Szovjetszkaja Enciklopedija kiadó. Az általános profilú „zseblexikon” 80 ezer címszót tartalmaz, nem sokkal kevesebbet, mint a 30 kötetes, 100 ezer címszavas Nagy Szovjet Enciklopédia. A több milliós példányszámban megjelenő zseblexikon első példányai már a nyomdában vannak.

400 ÉVES A VILNIUSI EGYETEM

A Litvánia fővárosában, Vilniusban 400 évvel ezelőtt alapított egyetemen ma több mint 16 ezer diák tanul. Az egyetemen évről évre kiválóan képzett ifjú fizikusok, matematikusok, jövőendő atomtudósok, nyelvészek és orvosok szereznek diplomát. A patinás intézmény egyre bővül. Most folyik a régi oktatókomplexum rekonstrukciója, amelyhez több építészeti emlék — a volt Puginszkij-kápolna és a Szent Jónás templom — is hozzátartozik.

A LAKÁSEPÍTÉS TÁVLATAI

A Szovjetunió ahhoz, hogy felszámolja a lakás gondokat, még legalább 50 millió lakást kell építenie. Ha évente 2,5 millió lakást épül (jelenleg 2,2 millió), akkor századunk végére már nem beszélhetünk lakáshiányról. Ma ebben az országban az egy emberre jutó hasznos lakóterület ésszerű normája az, hogy a család minden egyes tagjára külön szoba jusson. A jövőben ehhez az arányhoz még egy közös lakószobát terveznek.

Az elmúlt 50 év alatt a Szovjetunióban 60 millió új lakást épült. Legnagyobb többségük állami beruházásból. Ebben az időszakban a lakásprogram végrehajtására fordított összeg mintegy 300 milliárd rubel volt.

APN

Nobel-díjasok

Október 16-án Stockholm-ban a Nobel-díj Bizottság az idei közgazdasági Nobel-díjat Sir Arthur Lewis angol és Theodore Schultz amerikai közgazdászoknak ítélte.

A fejlődő országok problémáit világszerte fokozódó érdeklődést bizonyítja, hogy a tudományos tevékenységet méltányoló legtekintélyesebb elismerést Gunnar Myrdal után most egyszerre két, ezzel a témával foglalkozó tudós kapta.

Munkásságuk jelentős részét szentelték a fejlődő országok gazdasági gondjainak megoldására, különös tekintettel a mezőgazdasági kérdésekre. A két tudós elítélően szól arról a nem egy fejlődő országban folytatott gyakorlatról, melynek keretében politikai tökéltetésére irányuló kísérletek a mezőgazdasági termékek árát, lehetőleg a hatékonyság és az érdekelttség érvényesülését, a fejlődést.

További helytelen gazdaságpolitikai koncepciókat tartják

a nagyüzemek — például acél-művek, vagy légitársaságok — létesítésére irányuló óriásberuházásokat, amelyekre az erőforrásokat a mezőgazdaságtól vonják el.

A chicagói egyetem professzora, Theodore Schultz nevéhez fűződik a közgazdaságtanban „az emberi tényező” elméletének bevezetése, mely szerint az emberek képzésére fordított összegek gyakran sokkal jobban megtérülnek, mint a technikai jellegű beruházások. Legjelentősebb műveiben, mely 1964-ben, „A hagyományos mezőgazdaság átszervezése” címmel jelent meg, a mezőgazdaságot nem kiragadottan, hanem a gazdasági rendszer integráns részeként tárgyalja.

Sir Arthur Lewis a Princeton Egyetem tanára munkássága során figyelmet szentelt a harmadik világbeli nők helyzetének is, kimutatva munkabájlításuk gazdasági hatását.

Hoznek György

Pillanatképek az államvizsgákról

(Folytatás az 1. oldalról)

téskor a diploma és a védés jegye kilenc eset közül egyben tér el.

A vizsgázók közül kuriózumnak számít Kishalmi Zoltán, aki a diplomamunkájában tárgyalta a gyakorlatban is felhasználható, Szakdolgozatában a Fémipark Vállalat kecskeméti gyárának egész tevékenységét mutatja be egy új modell segítségével. Zoltán az egyedüli, aki a vállalatnál fog dolgozni, és a diplomamunkában felhasználta témakörrel foglalkozik most is. A hallgatók többsége azonban nem gondolkodott azon, mire fogják felhasználni a több éves kemény munka eredményét.

★

A vizsgák befejeztével Kiss Imre előzőkkel beszélgettünk.

— Egyetemünkön elméletileg a komplex államvizsga érvényes, de a gyakorlatban nem tudtuk megvalósítani. Ez érthető is, hiszen olyan szakbizottságot összeállítani, amely a komplex államvizsga feltételeinek megfelelően, értékelni tudná a diplomamunkákat, nagyon nehezen lehet. Először is túl nagy a diplomamunka-választási lehetőség. Ez ennek következtében összeállított határozott bizottságokban a jegyek megállapításánál inkább a hallgatók által kiadott önértékelés, mint a tényleges tudás dominál. (Például megengedhető, hogy matematikaszakos hallgató Magyarországi burzsoáz családjának történetéről írja a diplomamunkáját. Ami meg is történt.)

A másik, hogy növelni kéne a diplomavédés védésszerűségét. Hiszen ez az első igazi közgazdasági munkája a hallgatóknak. Értékelni kellene, mennyire képes az eddig tanultak alkalmazására. Mennyire van otthon az adott témakörben, mennyire tudja megvédeni magát a keresztkérdések tüzeiben. A tapasztalat azt mutatja, a hallgatók inkább tekintik kötelességnek, mint alapos, elmélyült kutatómunkának a szakdolgozatot.

— Miben látja a fejlesztés útját?

— Először is a szakszemináriumok szerepét kellene megnövelni. Kisebb szabadságot engedélyezni a szakszemináriumon belül a hallgatóknak azzal, hogy folyamatosan számon kell kérni a részfeladatok igényes megoldását. A diplomavédés előtt egy félévvel úgynevezett alapvizsgát tennének a hallgatók, amely magában foglalná mindazokat az ismereteket, amelyből a diplomamunka készülne. A blokkrendszer sem túl szerencsés a diplomafrás szempontjából. Ugyanis az utolsó félév anyaga — általában a legfontosabb, s pont ezeket az ismereteket nem tudják a hallgatók felhasználni a szakdolgozatához, hiszen a diplomafrás már jóval előtte meg kell kezdeni.

— Mi a véleménye a szakdolgozatok színvonaláról?

— Sajnos, a bírálók kevésbé is megelégszenek. Ez az az alacsony színvonal, hogy a szakszemináriumvezető sem tud valamennyi témakörben egyformán segítséget nyújtani. Jelenlétben emelnie a színvonalat az is, ha a hallgatók a munkahelyre kikerülve választ-hatnának témát, olyan témát, amely munkájukhoz kapcsolódik, érdekelt benne anyagiilag és erkölcsileg is.

Ilyen rendszer mellett nem születne annyi felhasználhatlan maradék, muszájból megírt, s ráadásul alacsony színvonalú dolgozat.

— Mikorra várhatók az esetleges módosítások?

— Az egyetemi tanács még ebben a tanévben napirendre tűzi az államvizsgák rendszerének megvitatását, és ezt követően változásokra is sor kerülhet.

Babucs Éva

Folyik az értékelés

Fotó: Radványi

KIHASZNÁLATLANUL

Antal „tanár úr” magyaráz

Mennyit nyavalygunk, hogy időben és terjedelemben túlsúlyban van egyetemünkön az alapképzés, a „fogalommagyarázat”, és hogy viszonylag kevés idő jut a tényleges „közgazdaságtanra”, valós gazdasági-társadalmi összefüggésekre! Tavaly a tanulmányi fegyelmet célzó rektori rendelet körül szabályos viták zajlottak a Közgazdász oldalain éppen úgy, mint a folyosón vagy a menzán. A két véglet szerint azért nem tanulunk, mert sokan kiábrándítónak érzik, amit a négy év során kapnak, illetve éppen ellenkezőleg: itt minden próbálkozás a hallgatók közömbösségébe, lustaságába, netán fegyelmezetlenségébe fullad!...

Szomorúan írom le, hogy látszólag az utóbbi feltevést igazolja a külkereskedelmi tanszék kilencedik félévi kurzusa, amit „Aktuális gazdaságpolitika” címmel tartanak a szakos hallgatóknak. E sorozat

egyik előadásán voltam benn a minap, és mint padszomszédos is megjegyeztem, igen kevesen voltak. „Alig a csoport egyharmada van itt” — mondta. Pedig itt már valóban szó sem volt az alapok magyarázásáról.

Konkrétan az előadás a magyar gazdaságpolitika, gazdaságirányítás (mechanizmus) jellemzőit boncolgatta, s mindezek viszonyát közgazdasági kapcsolatainkhoz. Az előadó Antal László (a Pénzügyi Kutatóintézet munkatársa) volt, és a különböző összefüggések, adatok és hipotézisek annyira meghökkentőek és annyira izgalmasnak tűntek, hogy az már régen túllépett az úgynevezett „tanítás”, vagy akár „oktatás” keretein. Nagyon is veremően egy az egyben politizáltunk: hazánk gazdasági-társadalmi jelenségeit értékeltük.

S mint utóbb Salgó Istvántól, e kurzus „gazdájától” megtudtam, valemennyi előadás ilyen jellegű. Mindegyiket más előadó tartja, lehetőleg olyan, aki az egyes területeken pillanatnyilag leginkább otthon van, és persze önálló gondolatokkal, véleményekkel rendelkezik. „Nem telefonmeghívásokról van itt szó... Mindenkit külön megkerestünk, és előre egyeztetünk a leendő tematikát”. ... Amelyben végül is a főbb témák: a szocialista országok fejlődését meghatározó világgazdasági tendenciák; a szocialista országok gazdaságpolitikája, gazdaságirányítási rendszere (elsősorban Magyarorszáé); az irányítási-szabályozórendszer továbbfejlesztésének elméleti alapjai („tehát nem az, hogy X szorzó 23-ról

38-ra megy fel, hanem hogy ebben az esetben miért szorzókat és miért nem például árfolyamot alkalmazunk”...); valamint a magyar külkereskedelem egyes kérdései. A kurzus igényességét jellemzi az összeállítás néhány szempontja is:

— Nem összesíteni akarunk — mondta Salgó István —, de feltételeztünk egy elég komoly alapismeretet, s azt, hogy ennek birtokában majd maguk a hallgatók összesítik az itt hallottakat, akár önmagában, akár összevetve az eddig tanul-

diákok elsőpró többsége nem közömbösen, az „engem semmi sem érdekel” alapállással jön az egyetemre, sőt, nagyon is tanulni akar. Mégis, a végzők jelentős része már csak a diplomáért tanul (ha tanul...), és nem érdeklődésből. Nem sikerült eldönteni, hogy „mi történik” közben, hol és ki a hibás. Annyi bizonyos, hogy nemcsak a diák. Önmaguktól emberek ekkorát nem változtak — ebben a körülmények legalább annyira ludasak.

És részemről a mostani konkrét esetben is elsősorban

Feszült figyelem

Fotó: Radványi

takkal, olvasottakkal. Szemponyt még, hogy segítséget nyújtson a diplomamunkákhoz, és hogy megismertesse azt a makrogazdasági helyzetet, amelynek néhány hónap múlva a kurzus hallgatói tevékeny résztvevői lesznek.

Szó se róla, a megjelentek többsége csendesen figyelt, jegyzetelt, együtt dolgozta végig a két órát az előadóval. De miért csak ennyien?! És itt had utaljak bevezető mondataim egyikére, hogy látszólag a „közömbös-diákság” feltevést igazolja ez a kurzus. Mert azért csak látszólag. Ugyanis nem csak a mostani, hanem a többi alkalommal is jöpar „külsős” (más szakos) hallgató is bejár az előadásokra. Meglehet, máshol lenne órájuk, de bejönnek, mert fontosnak érzik, amit itt kapnak. Érdeklő őket. És ugyanígy érdeklő az az állandó 25-30 külgazdost is, aki mindig eljön, és végigjegyzeteli ezeket a tömény két órát.

A tavalyi vita során merült fel az a megjegyzés, hogy a

ennek a minden bizonnyal igen összetett Ismeretlen Oknak a számlájára írom a 40-50 hallgató rendszeres távollmaradását. Sajnos úgy tűnik, a többség nem vette a fáradságot, hogy önmagában értékelte ezt a sorozatot — úgy viszonyul hozzá, mint a többi órához. Ami távollról sem menti őket, viszont jól jellemzi, hogy felsőbb éven immár reflexszerűen hogyan viszonyulnak a „tanórákhoz” (szemináriumokhoz, előadásokhoz, közt. irodalomhoz...), és az egyszerű megtorlás helyett (ami általában különben is problematikus) megintcsak javasolom eltöprengeni a jelenség miértjén!

A még érdeklődőknek pedig melegen ajánlom a sorozat hátralevő előadásait. Néhány hét alatt valami olyasmiben lehet részük, amit csak sok-sok (különböző irányú) olvasással, cikkelemzéssel kaphatnának meg. Kár egy ilyen lehetőséget kihasználatlanul hagyni.

Fóris György

„Két hét elég volt”

Az egyik októberi jazz-koncert szünetében beszélgettünk néhányan a klub előterében és ott hallottam az egyik lánytól, hogy „már nem járok ide”. Mivel első volt, roppant meglepett a dolog és megkértem, hogy beszéljen erről bővebben.

Először természetesen a „miért” vetődött fel. Erre nagyon rövid és egyértelmű választ kaptam:

— Azért, mert nem tetszik a közgazdász pálya és egyáltalán az egész érdeklődési köröm humán beállítottság.

— Itt aztán már több kérdés is előjön, mint például az, hogy akkor hogyhogy ide jelentkeztél? Hogyhogy felvettek? Sőt! Hogyhogy egy hónapon keresztül tanultál olyan dolgokat, amik nem érdekeltek?

Mielőtt elkezdett beszélni, rágyújtott. Elég sok cigarettát szívott el a beszélgetésünk alatt, mégsem keltette ideges ember benyomását.

— Kezdjük az elején, a jelentkezésnél. Tulajdonképpen a bölcsészkarra akartam menni népművelőnek, de egyáltalán nem voltam biztos benne, hogy felvesznek, ezenkívül elég jól ment a matek is és a tanáraim mondták, hogy menjek a közgazra. Ez a biztatás egy ilyen bizonytalan helyzetben elég volt ahhoz, hogy ide felvételizzek, ami aztán sikerült is. Ez már egy biztos hely volt, és az ember az illet, ugye, ritkán adja fel egy év munkáért, ami után meg nem is biztos, hogy sikerül a második felvételi. Tehát bent voltam az egyetemen. Mikor aztán el-

kezdődött a tanulás, megismertem a tantárgyakat, egyre inkább rájöttem, hogy tulajdonképpen nem is akarok én közgazdász lenni. Eleinte próbáltam a dolgok jobbik felét nézni, elhitetni magammal, hogy majd megtetszik, majd jobb lesz, meg minden, de ez egyre kevésbé sikerült, és magamban egyre közelebb jutottam ahhoz az elhatározáshoz, hogy abbahagyom az egészet.

Ez persze nem ment olyan könnyen, mint ahogy most hangzik, mert most már túl vagyok rajta, meg tényleg egy teljesen biztos helyzetet adtam fel egy bizonytalanért. Mégis sokkal inkább ezt tartom jónak, mint olyan dolgok tanulását, amihez nincs kedvem, tehát tulajdonképpen rákényszeríteni magamat valamire, ami nem tetszik. Sokkal jobb lenne, ha egyetem előtt a diákok dolgoznának néhány helyen, hogy megismerjék a majdani foglalkozásukat. Ha én ezt megtettem volna, akkor biztosan nem jövök ide, mert látom, hogy milyen, miket kell tanulni és akkor nem hagyom magamat rábeszélésre. Egy tizen-

nyolc éves diák nem hiszem, hogy tisztában lehetne azzal, hogy mit fog csinálni öt-hat év múlva, nem tudhatja előre, hogy mennyire fog tetszeni az általa választott pálya. Szóval most érezt meg bennem teljesen, hogy nincs értelme szárazomra folytatni és esetleg elvégezni ezt az egyetemet, mert ezzel eltérnék attól, amit tulajdonképpen csinálni szeretnék az ELTE elvégzése után.

— És hogyan képzeled el a jövődet, mit fogsz csinálni ez alatt az egy év alatt?

— Természetesen készülök a következő felvételeimre nagyon komolyan, mert tudom, hogy elég nehéz dolgom lesz. Ha előszörre nem sikerül, akkor megyek még egyszer, vagy még kétszer, ha kell. Addig egy könyvtárban szeretnék dolgozni, mert az irodalmat nagyon szeretem és ez meg is könnyíti a felvételre való felkészülést.

— Nem gondoltál arra, hogy amikor téged felvettek, valakinek a helyét elfoglaltad, tehát valakivel szemben téged részesítettek előnyben és most ezt feladod, tehát nincs valamiféle lelkiismeretfurdalásod azzal a valakivel szemben?

— Igen, ezen sokat gondolkodtam, és van bennem valami ilyesmi, de ez nem elég erős

ahhoz, hogy itt tartson az egyetemen. Nem tudhattam előre, hogy ez lesz a vége.

— Hogyan fogadták a csoportársaid a döntésedet?

— Túlzottan nem propagáltam, de azért természetesen mindenki tudott róla a csoportból. Meg is kérdezték, hogy miért, sőt meg is hallgatták. Természetesen voltak kivételek, akiket foglalkoztatott és voltak olyanok is, akikkel később beszélgettem és igazat adtak nekem, de nem ez volt a jellemző. Ez csak néhány kivétel. Mondták, hogy elég hülye vagyok, aztán nem foglalkoztak vele többet. Nem mint ha olyan nagyon hiányozna, csak azért furcsa, nem?

Ennyi tehát a történet, ami elgondolkodtató, és aminek nem hiszem, hogy a közelmúltban volt párja.

Molnár Csaba

AIESEC-week-end Keszthelyen

Hosszú előkészület után végül október 19-én este megkezdte Keszthelyre, ahol az AIESEC továbbképző tábor szervezett aktivistái részére. Huszonketten gyűltünk össze az ÁFOR üdülőjében, ahol a nyári leszerelés után az ott dolgozók a kedvünkért álltak újra szolgálatba. Próbáltuk a lehető legjobban kihasználni ezt a hétvégét. Szó esett az AIESEC szervezéséről, szerepéről, tevékenységéről, ezek közül az egyik legfontosabb-

ról, a cseréről. Végül arról beszélgettünk, mit szeretnénk Magyarországon nyújtani a jövőre hozzánk érkezőknek.

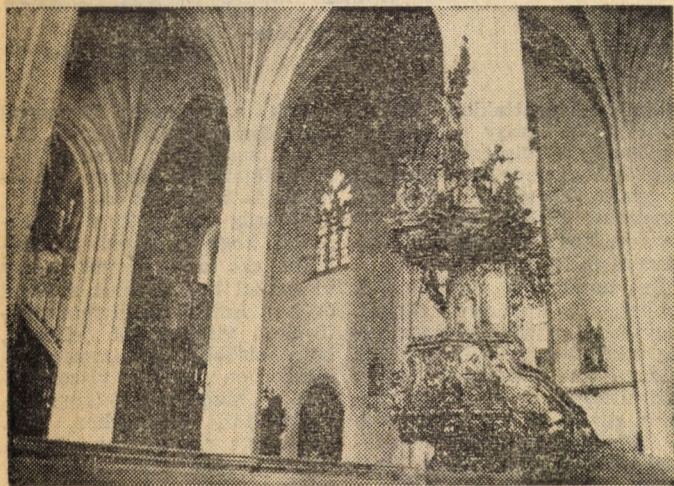
A résztvevők — ki-ki érdeklődése alapján — különbözőképpen profitaltak a szemináriumból, de mindannyiukra elmondható, hogy pontosabb képet kaptak az AIESEC-ről.

Végül : bátran állíthatjuk, hogy kezdetnek jó volt ez a szeminárium és remélhetőleg jövőre is találkozunk, talán egy kicsit hosszabb időre.

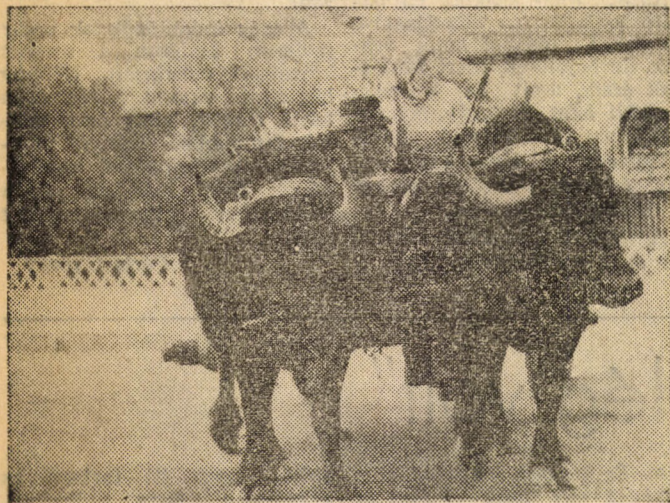
Szabó Éva

Kolozsvár szimbóluma a Mátyás-szobor

A Szent Mihály templom gótikus ívei

Bivalyos szekér hazatérőben

A görögkeleti székesegyház Kolozsváron

Erdélyi bolyongásaink

Felkerekedett szerkesztőségünk, hogy emlékeztetés ki-rándulást tegyen a csodás erdélyi tájakon, megismerkedjen Kolozsvárral, Marosvásárhellyel — és nem utolsósorban egymással (ha lehet még közelebből, mint a futó hétköznapiakon). Vidám társaságunk hamar feltűnt a hálókocsi kalauzájának is, aki igyekezett minden alkalmat megragadni, hogy éneklő-gitározó együttesünk közelében lehessen. Gondosan bekészítette a tisztára mosott ágyneműket és pokrócokat, amiknek azonban nem mindenki vette hasznát az éjszaka folyamán. Az álmosabbak nyugovóra tértek, a fennmaradók pedig elővették a zsupát vagy éppen visszafogott hangon beszélgettek. A pihenni vágyók nem sokáig élvezhették a vonat kellemesen ringató nyugalmát, hiszen elterjedt a híre, hogy hamarosan befutunk Kolozsvárra. Bizony nem volt könnyű az ébredés, talán azok jártak jobban, akik le sem hunyták a szemüket. A mindenki által kedvelt Dezséri Kálmus barátunk két szemdörzsölés között mindenekelőtt az iránt érdeklődött, hogy hol van a papucs. Miután ezt — csodák csodájára — nem találta (mivel nem is hozta magával), beérte a cipővel is.

Mi tagadva, hűvös fogadtatásban volt részünk Kolozsváron. Nem is mertünk arra gondolni, hány fok lehet. Hajnali fél háromkor lecihelődünk az expresszről, s valószínűleg most először átkozta mindenki a vasutat a kínosan precíz érkezésért. Szállásunk erre az éjszakára még nem volt, s mi mást tehet egy idegen városban a turista, mint-hogy az állomáson kibekkelni a pirkadatot. Mindent magunkra vettünk, de még így is majd' megfagyunk. Vártuk a napkelést. Közben még az

óránkat is előrecaavartuk 60 perccel, aminek következtében egyik pillanatról a másikra fél négy lett, s ez feltétlenül jókedvre derített mindenkit. Néhányan rövid sétát tettek a balladai homályba vesző pályaudvaron és környékén, a merészebbek pedig még a nem éppen túlvilágított főterre is bebandukoltak. Aztán összebújva, egymást melegítve figyeltük a váróterem csöndes törzsközségét. Asz-szonyok hatalmas kosarakkal ültek, fekiüdtek, bóbiskoltak a padokon, de a férfiak sem bírták a fentlétet. Aztán hossz-asz varakozás után lassacskán csak megmozdult a város, előderengett a nap is, s elindulhattunk szállásunk, a Hotel Astória felé. Egy-két pohár forró tea elfogyasztása után nekilendültünk a városnak, ki merre lát. Megnéztük a főteret, a híres temetőt, a színházat, a templomokat és a könyvesboltokat. Fogott a lei, sokasodtak a könyvek, nehezedtek a táskák. Az egyik boltban éppen mustráltuk a legfrissebb termést, amikor egy szakállas srác váratlanul figyelmünkbe ajánlott egy verseskötetet, Cselényi Béláét. Belenézünk, nem sokat teketóriáztunk, csomogattunk a könyvet. A bolt előtt újra összefutottunk vele, a könyvinyenc Lux Wal-ter meg is kérdezte, hogy tényleg olyan jó könyv-e, mire újdonsült ismerősrünk szívesen megerősítette, hogy „feltétlenül, noha persze ez szubjektív vélemény, hiszen versről van szó, na és hát az öcsém a szerző”. Jót derültünk, s vidáman búcsúztunk a szimpatikus szakállastól.

Kolozsvár egyik nevezetessége a nagy kiterjedésű, sok hírességet magában rejtő temető. Bennünket kolozsvári újságíró barátaink vezettek végig a sírok között.

Fejfák, szemöldöklák, kopjafák

Kaptatunk HÁZSONGÁRD ALOMITTA, FELEDÉS-HARAGVERTE LANKÁIN. FEJFÁK, SZEMÖLDÖKFÁK, KOPJAFÁK. HOFÜDTE KUPOLÁK ALATT FORRÓ SZÍVEK DOBOGNAK. A leg híresebb magyar temetőben bolyongva jutottak eszembe Tótszegi Tibor sorai. Apáczai Csere János, Misztótfalusi Kis Miklós, Bölöni Farkas Sándor szép-híres magyar neve ölik szemünkbe az eligazító táblán. Bolyongtunkban Kós Károly, az erdélyi kultúra majd' száz évig élt polihisztor-apolára emlékeztető építmény bukkan elénk, árnyékában a nemrég elhunyt kedves idős költő, Bartalis János fejtája.

A Dsida-család sírboltjának ajtaját a hódolók Dsida Jenő-verssorokkal pingálták tele. A legendás színész, Szentgyörgyi István sírköve alatt lelt otthon nemrég elhunyt nagy pályatársa, Kovács György is. A kiváló szerkesztő, Gaál Gábor sírját nehezebben leljük.

Csak nagysokára: itt egy kopjafa! Nem kell sokat silabizálni: Nagy Kálmáné, a Kalevala újabb tudós-fordító-jáé, aki hűen is modern gigászi munkája elkészültével — sok zaklatás után — leugrott a györgyfalvi lakótelep tízemeletes házának tetejéről. 32 éves volt. ELMÉNT VEJNEMÖJNEN HALÁLT KUTATNI, ALSZIK A HÁZSONGÁRDBAN — írja róla Király László. A szemekbe gyász ül, ha szóba kerül. Nincs szükség több halálra már. Ó KÖNNYŰ MEGÖLNI A KÖLTÖKET, VÉDTELENEK, KISZOLGÁLTATOTTAK, IJESZTŐ MESTERSÉGÜK ÖNGYILKOS ÖSZINTESÉG.

Nagy Kálmáné mögött, még-mindig-jeltelen sírban Szilágyi Domokos porlad. Csak a teste! Kiment a hegyre, lefeküdt meghalni, mint régen a székelő öregek, ha fölöslegessé váltak. Költő volt, s fiatal. Sírházhoz zárandokol az ország. Jelentősége felbecsülhe-

tetlen: az utóbbi négy évtized magyar lírájában egyedül ő egyesítette — magas fokon — az izzó, hagyományörző, forradalmi közéletiséget és a költői formaművészet modern vívmányait.

NEM LETTEM ANGYALKÁ, SZÖSZI, KICSI, ÉDES... AMINÖKET RETTENETES MÓDSZEREKKEL GYÁRTOTTAK GÓLYAMESEGYÁRTÓ NAGYANYÁINK... ÖRDÖGÖCSKE INKÁBB: VIGYORI, SZELHÁMOS, SZEMTELEN... ANGYALKÁT EGYET SE LÁSAK KÖZTETEK!... ÉNNEKEM NE MONDJÁTOK, HOGY „SZERESD FELEBARÁTODAT, MINT TENMAGADAT”, CSAK ENNYIT MONDJÁTOK: „SZERESD FELEBARÁTODAT HASBA LÖNI, MINT TENMAGADAT”; SZERESD FELEBARÁTODAT GÁZKAMRÁBA KÜLDENI, MINT TENMAGADAT... SZERESS FELEBARÁTOD HUSÁN HÍZNI, MINT TENMAGADÉN...”

Összevissza ötlenek eszembe a Kényszerleszállás sorai, de tudatom alatt is mindet Ilylyés Kinga mondja, Ilylyés Kinga, a páratlan, a csodálatos, aki lírai oratóriumma fűzve mondja legszeretettebb lemezemen a Szilágyi-verseket. Mondja? Játssza, éneklí, megéli. A sorok minden rejtjeles üzenetét felfogja s felerősíti hangszínnel, tempóval, hangmagassággal, hangerővel. A NYELV ISKOLÁJÁNAK UDVARÁN, A LEGBIZTONSÁGOSABB ANYAFÖLDÖN, LÉLEGZETVISSZAFOJTVA, SZÍVDÖBOGVA figyeljük Ilylyés Kingát, aki FENN, FENN, AZ EGYETLEN SZÁL KIFESZÍTETT DRÓTKÖTÉL VÉKONY SZÁLÁN könnyedén libben, mert ahogy Kenéz Ferenc írja: CSAK AZ ALÁNK FESZÜLŐ KÖTÉL A MAGASBAN AZ IGAZSÁG EGYETLEN JÁRHATÓ ÚTJA.

Fülemben cseng Király, Kenéz, Kinga és Szilágyi szava, felerősítik a fejfák, szemöldöklák, kopjafák, felerősítik a kövek.

Délután, akik még bírták a tempót és a fentlétet, egy kis faluba látogattak el, ahol nem kis élmény részesei lehettek. Ejjél is elmúlt már jócskán, mire a kellően előhűtött ágyba dőlhattunk, annak a nem túlzottan biztató ténynek a tudatában, hogy másnap (pontosabban már aznap) öt órákor kell kelniünk, mert 6.20-kor indul a vonat Marosvásárhelyre. Az ébredés nem ment zökkenőmentesen. Nem sokkal fél 6 után szobátársammal, Pullai Árpival arra riadtunk, hogy valaki kimé-letlenül püföli az ajtót és mindenképpen föl akar ébreszteni bennünket. Fölmérve az időt, a távolságot az állomásig, a hideget és álmosa-

gunkat, úgy döntöttünk, hogy a pizzama marad rajtunk (ez is egy réteg), s erre öltjük ki-menő szerelésünket. (Végig az úton áldottuk az eszünket ezért a döntésért!) Riadóláncban ébresztettük egymást, oly utánozhatatlan sikerrel és precizitással, hogy pusztán négyen kényszerültek a mozgó vonatra felugrani, s mindez idő alatt mindössze ketten (Dezséri Kálmus és B. Kiss Tomi) aludtak még az igazak álmát a Hotel Astóriában. Irigylésre méltó pontossággal gördültünk be Marosvásárhely vasútállomására, ahonnan egyenesen szálláshelyünkre hajtottunk. Itt azonn mód megkóstoltuk az egyik helyi specialitást, a puliszkát, ami nagyon ízlett, bár az igazat megvallva étvágyunk is a farkasával vetekedett. Délután a csoport egy része Korondra buszozott ki, ahonnan természetesen nem tértek vissza üres kézzel.

Délután — egy elvarázsolt világban

Kalotaszegen beszéltek rá, hogy elmenjek Korondra; azt mondták a himzsoasszonyok, ami népviseletben Kalotaszeg, az cserépbén Korond. Akkor, négy-öt éve, a nagy árvíz idején, keserves terelőúton, órák hosszat tartó kényszerű ácsorgások után, elmosott hídak roncsain bukdácsolva jutottunk be a felbolydult faluba. Most a tájék nyugodt, csak engem dűl fel a viszont-látás: egyetlen vagyok a társaságban, aki már járt erre.

A fotósok fényképezni akarnak, ezért jöttek. Legfőképpen székelykaput, de ha ez egy olyan igazi erdélyi falu, akkor — így — bármire tüzelnek, ami a lencsék elé akad. A többiek bálmulni készülnek — mosonót, szurtos gyereket, égetőkemencét, szövőszéket, malmot, cigányvajdát, boltot, szeszfőzdét és kocsmát, mindegy hogy mit, csak megérezni Korondot — na, és persze begyűjteni — korszót, kancsót, tányért, bokályt, mindegy hogy mit, csak hazavinni Korondot, vagy amennyit enged magából.

A fény dönt el mindent; úgy tűz a nap, hogy a fotósoké az elsőbbség. Cipeljük a vackaikat, csak a fényképezőgépek és a pillanat megmém-telhetetlen egyszerűsége terhelje őket.

A falu legősbibb részén járunk. A kapuk alacsonyok, szűkek, a faragások repedeztetek, a szöveget úgy kell kiselabizálni: „Ha jössz, hozz szerencsét, ha mész, vigyél jó kedélyt”.

Az újabb utcákban már festettek, háromrészesek, lakkozottak. Azt beszélük, tíz-tizenöt ezer leibe is belekerül egy-egy kapu. Láttunk portát, ahol háznak, kerítésnek még nyoma sem volt, de a kapu már állt!

A fazekasmester éppen mustot présel. Megmutatja műhelyét, kemencéjét, agyagformáit, aztán egyedül hagy minket a fészerben a portékával, válogassunk szívünk szerint.

A fotósok magukra veszik mindannyiunk holmiját és megszámolják pénzüket: a legvégső korlát — táskáink teherbíró képessége — szabjon csak határt, de hogy még ezt is túlléphessük, néhány reklámszatyrot is elővarázsolnak.

A korondi cserép páratlan. Agyagát korlátlanul adják a környék hegyei, formáját utánozhatatlanul a mesterek műhelyei. Kéjje — ibolya? tenger? égszín? tengerész? — házirecept szerint készül, barnája, zöldje az őszi erdőt sejteti.

Persze termelnek giccset is töméntelen: rekamlévégre kutyuskát, könyvespolcra tyúkanyót, csurgatott vázát, színjátzó verebet, falfestéssel

mázolt tükörrámát. A piac, vagy a hatóság parancsolja? Nem tudni. De az igazi korondi fazekas ezeket külön sarokban árulja bódéjában és keserű fintorral csomogolja, ha valaki ezt veszi.

A Küküllő át- meg átszeli az utcákat, az asszonyok összestárnak a partra mosni. Kémény munka egyikükkel úgy beszédbe elegyedni, hogy elfelejtse a fényképezőgépet és ne nézzen a lencsébe.

— Látja kedveském, itt gyors a víz folyása, jól lehet öblíteni. De mit csodálkozik, otthon nem így csinálják?

A szeszfőzdés ház mellett szőttest ígér a szobeszed. Áll a szövőszék, rajta a készülő mű, egy ősi, erdélyi monda. Aztán a ládából előkerül a többi: Kádár Kata és Kőmíves Kelemenné balladája, a korondi fazekasság története, a Csodaszarvas legendája, a széki tánc ház vígsága.

— Párizsba ígértém el ezt, emezt meg Budapestre viszi egy falubeli a jövő héten. Ferenc József fénykép lóg a falon, rézálampa világít a házban, ahol a bácsi almát dugott a zsebünkbe, s ahol az írni-olvasni egyáltalán nem tudó, nevét-elfelejttem-néni szövi valósággá a sosemvolt történeteket.

Nincs időnk elmenni az utca tulsó végére, meglátogatni a régiről ismerős fazekascsaládot. Nincs idő megmondani nekik, hogy aligha teszek már eleget a meghívásuknak — jöjjön el egy nyárra, nálunk ellakhat, és elhiheti, mestere lesz a fazekasságnak mire hazamegy — különben sem hiszem, hogy mindez csak úgy megtanulható.

Pár perc még, s az utolsó busz indul vissza a városba. A megálló az iskola előtt van. A földszinti osztályban József Attila képét látjuk a falon, de az idézetet elolvasni túl sötét van. Idő se volna rá, indulunk, Korond — még a nevet is alig sikerült átkeresztelni — marad a Görgényi havasok vigyázta Küküllő völgyben.

A József Attila archoz így magam választok verset. Mondjuk azt, hogy Rejtelmek, ha zengenek...

Akad érdekesesség, csodál-nivaló a városban is. Nehezen lehetne eldönteni, hogy Marosvásárhely vajon katonaváros, diákváros vagy valami más. Tény, hogy sok diákot és katonát láttunk, s legnagyobb meglepetésünkre utóbbiból sem csak férfiakat. Csinos katonalányok feszes, simuló szerelésben masíroztak, sétáltak az utcákon, s hívták fel magukra az idegen figyelmét. Jártunk a várban, a kultúrpalotában, s a református templomban is.

Történelmi helyeken

Marosvásárhelyi körsétánkat, a szállodánktól nem messze levő Fellegvár és a várban található református templom megtekintésével kezdtük. A hajdan 800–900 méter hosszú fal övezte erőd-ből ma csak az alapzat és három bástya látható. A vár kapujáig hosszú lépcsősor vezet. A bejáratától néhány méterre állig felfegyverzett őrel találkoztunk. Mint később megtudtuk, nem a történelmi falakat védő hajdani katonaság utolsó mohikánját, hanem az itt székelő katonai parancsnokság egyik őrszemét volt szerencsénk látni. A sok csatát megélt tornyokat, sajnos, nem mászhattuk meg, mivel ma ezeket raktárnak használják. Így csak a falak lőréseiből kémlelhetjük a tájat. Az 1400-as években épült református templomot zárva találtuk, így vele is csak kívülről ismerkedhettünk meg. A félig-meddig rendbe hozott templomtorony és néhány rozsdás állvány arról tanúskodik, hogy valamikor itt karbantartási munkák folytak. A félbehagyott munka eredményeképp a templom hátsó részéről, már teljesen lepergett a vakolás. Az ablakok be vannak törve és a tetőszerkezeten a cserép is hiányos. A templom környéke is hasonlóan szomorú képet nyújtott. További utunk Körösi Csoma Sándor szobra mellett vezetett el. A XVII. században épült ortodox görögkeleti fatemplom felé mentünk. Szerencsénkre találkoztunk a helyi esperessel, aki nemcsak beengedett, hanem be is mutatta a műemléket. Tőle tudtuk meg, hogy régen a görögkeleti lakosság csekély száma miatt csak ez a templom állt a hívők rendelkezésére. Az esperes az egyik polcra hatalmas porlepte könyvet vett elő: az ősláv nyelven írt bibliát. Kérésünkre több részletet is felolvast belőle, természetesen magyarul. Mi ekkorban a már-már korhadó falakon levő ikonokat nézegettük. A naiv stílusú szentképek természetességükkel, egyszerűséggel nyertek meg tetszésünket. A kis fatemplom belseje történelmi hangulatot árasztott. A mindenhol vastagon álló por azt sejtette, hogy ezt a templomot már régóta nem használják. Sajnos, mint műemlék is el van zárva a turisták elől. Közös sétánk ezzel befejeződött és kisebb csoportokban folytattuk a város felfedezését. Néhány társammal a kultúrpalotába látogattam. Ezt a kívülről eklektikus épületet, mint a főter házainak nagy részét, színes, zöld, fehér, sárga cserepek fedik. A palotában jelenleg könyvtár, múzeum, zenei gimnázium és

az állami filharmónia működik. Az előcsarnokban két freskót láttunk, mindkettő Körösfői Kriesch Aladár alkotása. A földszinti nagy teremben, amit több mint négyezer sípos orgonával is elláttak, épp a filharmónia gyakorol. A bal oldali lépcsőn feljutva, a tükörterembe léptünk. Ablakait üvegfestmények díszítik. A második emeleten a kisteremben Bethlen Gábor ábrázoló üvegfestményben gyönyörködtünk. Szemmel láthatólag ez a kép megnyerte az akkor érkezett izraeli turisták tetszését is. A harmadik emeleten a képtárat néztük meg. Az előző szintek ragyogása után, kissé meglepett az itteni termek puritánsága, vagy inkább elhanyagoltsága. A XX. századi festmények között magyar és román művészek alkotásai láthatók. Egy Paál László, Munkácsy Mihály, Ferenczy Károly kép láttán meg-megdobbant a szívünk. Ezen a kiállításon találkoztunk Mednyánszky Krumpiszedők című képével, amit a történelemkönyvekből jól ismerünk. A kultúrpalotából kijövet, a Dísz tér felé indultunk. A terület monumentális épületegyüttes veszi körül. A két szélén levő lakóházak, áruházak harmóniája a régi épületekkel, a román–magyar tervező bizottság ügyességét dicséri. Az általunk megszokott robotos szürke betonsíkokkal ellentétben vakítóan fehér színe, merész ívelése, egyedi tetőszerkezete, a modern építőművészet kiemelkedő alkotásává teszi az épületegyüttest. Magát a terület színes virágágyások díszítik. Az épületsor kiemelkedő része a főterrel szemben levő színház. A tervezők az előregyártott elemekből a lehető legváltozatosabb formát alakították ki. A színház a tájban belépve először Nicolae Ceausescu hatalmas képével találkozunk. Az elnök arckifejezése vidám és magabiztos volt. Úgy nézett ránk a magasból, mintha azt mondaná: „Nézzék ilyet is tud a mi szocializmusunk!” A kép alatti polcon Ceausescu külföldi nyelven kiadott művei sorakoztak katonásan. Az épület belseje talán külsejénél is elragadóbb látványt nyújt. A belső teret a műköből készült, legyezőszerűen elterülő ívek osztják részekre. A ruhatár kisebb tükörteremnek is beillik. Mindenhol a legnagyobb tisztaság uralkodott. A faborítású fal harmónikusan illeszkedik a belső ter elegáns hangulatába. A felső szintekre márványlépcső vezet. Az emeleteken hasonló szép társalgókat találunk. A nézőtérre innen jutottunk. A színpadon egy magyar darab próbája folyt.

Líceum, Téka-unicumok

Marosvásárhely a virágzó középker térképén Székelyvásárhely néven szerepelt, Marossszék központjaként. Történelmében megtalálhatók a középker legtöbb városát jellemző nagy katasztrófák. Kaszán éppúgy volt tűzvész és pestisjárvány mint itt... A közös alapról azonban csodálatos sajátosságok hajtottak ki. A Maros partjára vezetett délutáni első utunk. Milyen messzi innen a szegedi torkolat, melyhez Gyulafehérváron, Déván, Lippán, Aradon át vezet a meder. És milyen közeli a marosfői forrás, melyet csak megolni volt képes a földrengés. A Tisza legoshosszabb mellékfolyója nyolc-száznolcvanhárom kilométer, be hosszú!

Az októberi naplementét felejthetetlen esti séta követte. Szállónk mellett merész emelkedővel kezdődik a Bolyai Farkas utca. Követően csakhamar a Bolyaiak terére értünk. Pár lépésre ettől áll a világhírű Teleki könyvtár. Nem kétséges, hogy ez a téra város életre kelt történelme. Már tudtuk a másnapi út-irányt.

Szerencsén bejutottunk a liceum épületébe, ahol 1716 óta oktatnak. Mai diákjai nagy többségben magyarok, vidámak és szépen beszélők. Kár, hogy csak percekig tud-

tunk együttmaradni, mert jött a szigorú műhelyfőnök. Betekintettünk a régies tanári szobába, a korszerű matematika, kémia és a nyelvi terem-be. Egyöntetűen megállapíthattuk: — ebben az alma-terben nagy felelősség lehet tanítani!

Az iskola megtekintése után gyors léptekkel Teleki Sámuel erdélyi kancellár palotájá felé vettük utunkat. Először a Bolyaiak szobájába nyitottunk be. A vitrinekben a két matematikus használati tárgyait, leveleit, műveit — együtt a körző és a mű — helyezték el, néhány különleges emlékekkel együtt. Bolyai Farkas elégetett verseinek hamva — érdekesség. Végrendeletéből olvashattuk, hogy a mai liceum hajdani híres tanára temetését egyházi külsőségek mellőzésével kérte. Mindössze annyi kérése volt, hogy az eseményre szólaljanak meg a kollégium csengői, jelezzék a váltást. Csak négy évvel élte túl édesapját János, aki Appendix művében „sem-miből egy új, más világot” teremtet. Tragikus sors jutott osztályrészéül. Korszakalkotó geometriai művének gondolatait mégis ott hirdetik a falakon!

Az épület felmérhetetlen értékű kincse a 200 000 kötetes Teleki Téka, melyből a kan-

cellár 40 000 kötetet gyűjtött össze céltudatos munkával. Tisztelet a megőrzőknek!! Ötszázéves kiadványok, régi magyar nyelvemlékek, mintegy hatvan unicum (Olyan könyv,

melyből csak egy példány található a világon.) — történelem, történelem, történelem. A Téka vendégkönyvébe belekerült a Marx Károly Közgazdasági Egyetem neve is.

Kínai filmet láttunk

Este Marosvásárhelyen moziba mentünk. A mozi kínai filmhétre invitált. Egyikünk sem látott még kínai filmet. A vetítővászonhoz közeli sorok egyikében foglaltunk helyet. Előttünk csak egy ember ült, a tolmács, aki kínából románra fordította a filmszöveget. A mozi első-tűlt és a pergő, színes filmkockák egy hajó utasait elevenítették meg. A fedélzet egyszerű utasai között feltűnt egy városias öltözékű férfi, filmünk főszereplője, a tanító. Mint sejtetni lehetett, első munkahelyére igyekezett, ahol szívélyesen fogadta az igazgató, no és a lánya!

A lámpa fénye mellett felolvast tolmács, bizonyára tartalmasabbá tette a sok-sok cseveggel zajló filmcselekményt, mi viszont csak a játékból tudtunk a tartalomra következtetni.

Keleties lassúsággal bontakozott a cselekmény. Volt, hogy hosszú percekig, már a tolmács sem tudott mit fordítani. Ekkor csoportunk egyik tagja elcsigázva az egésznapos barangolástól álomra hajtott a fejét, de előbb megkért bennünket, ha végre meg fogják egymás kezét (mármint a filmbéli szerelmesek), akkor öbresszük fel. Azt hiszem erre nem került sor, de azért felébresztettük. Közben a film pergett. Egy kétygyermekes özvegy asszony által került hírbe a tanító. A pletyka, füllébe jutott az igazgató lányának is, és kialakult a konfliktus. Itt azonban már segítségünkre sietett a magyarul tudó moziigazgató. Miután bizalmasan közölte velem, hogy neki kifejezetten tetszik a kínai tanító papi reverendának beillő öltözéke, s hogy különösen kényelmes lehet az özvegyasszony baldachinos ágya, mellékesen lefordította, hogy a tanító nagyon jól érzi magát vidéken, s ennek következtében úgy repül a lelke, mint a víziszárcsa! De ahelyett, hogy folytatta volna az érdekes fordítást, félíg fel-emelkedett üléséből, hátranézett, és röviden közölte: elnézést, mennem kell, hátul ugyanis röhögnek.

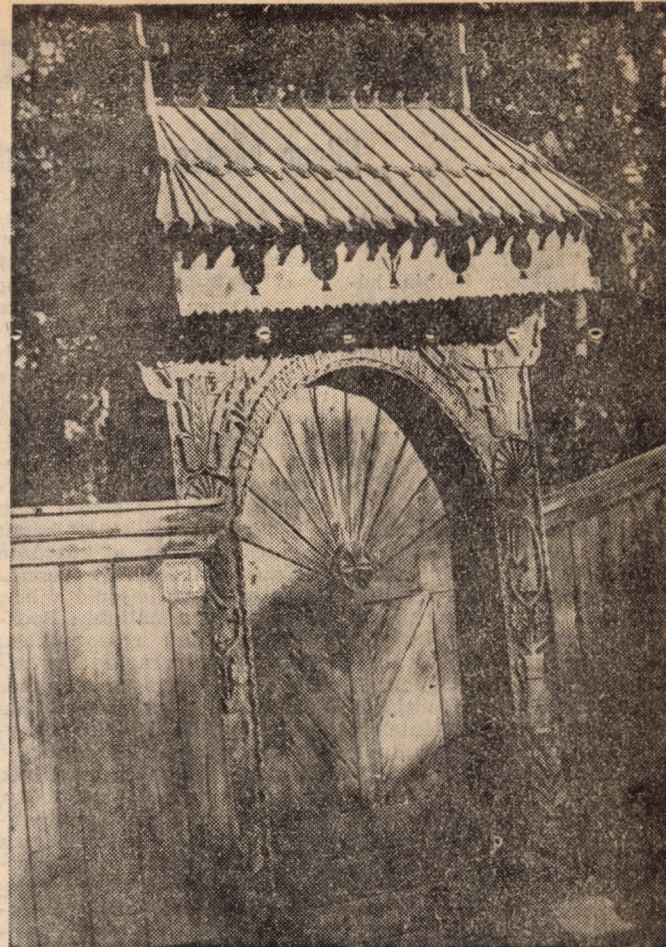
Beszélgetés egyetemistákkal

Kolozsvár ma Erdély egyik legnagyobb városa. Felsőfokú tanintézményeinek padjaiban, körülbelül 35 ezer diák tanul. Rövid erdélyi tartózkodásunk során lehetőségünk nyílt magyar egyetemistákkal találkozni. Ők az itt tanuló 35 ezer diák elenyésző kisebbségét alkotják: körülbelül ezren lehetnek. Mint mostanában bárhol a világon, itt is rendkívül nehéz bejutni az egyetemre, nagy a túljelentkezések száma. Beszélgetésünk során kiderült, hogy a végzett diplomások túlnyomó többsége az utóbbi időben csak nagyon ritkán tud elhelyezkedni saját szakterületén belül, a felsőfokú végzettséget igénylő munkahelyek túltelítettsége miatt. Általában hasonló, de más szakmai tudást igénylő területekre irányítják őket. Nem ritka eset, hogy egyes zsúfolt, vagy annak vélt szakokat, kiképzési ágakat több évre, vagy esetleg véglegesen beszüntetnek. (Például a pszichológiát.) Ezek a tényezők méginkább növelik a túljelentkezést. A városban rendkívül sok, a világ más részeiből — Afrikából, Ázsiából, Dél-Amerikából — érkezett diák tanul. Talán éppen ezért nem alakult ki igazi egyetemi szellem. Legritkább esetben szerveznek közös programokat, megmozdulásokat. Inkább az egymemzetiségük alkotnak kisebb-nagyobb csoportokat. A magyar diákok törekszenek leginkább a közösségi szellem kialakítására, az egyetemisták összekovácsolására. Különböző programok, kulturális műsorok szervezésével igyekeznek ezt megvalósítani. Betekintettünk a műsortár hetente kétszer sugárzó Visszhang magyar nyelvű rádió szerkesztőségébe. A szerkesztők lel-

kes diákok, akik nagy körültekintéssel és hozzáértéssel állítják össze programjaikat, ügyelve arra, hogy a sokféle érdeklődésű hallgatót mind lekössék. Meglepetéssel tapasztaltam, hogy a — nálunk is annyira „közkedvelt” — mündért nemcsak fiúknak, hanem a lányoknak is viselniük kell. Heti egy alkalommal a hölgyek átváltják hétköznapi ruhájukat katonaira és nagyon komoly kiképzésben vesznek részt. Ugyanazt végig kell csinálniuk, mint a fiúknak. Az egyetemisták hozzánk hasonlóan kollégiumokban élnek. A kolozsvári, bár kívülről impozánsnak tűnik modern vonalaival, a belseje meglehetősen sok kívánni valót hagy maga után. Rövid ott tartózkodásunk alatt barátságok szövődtek szívélyes vendéglátóink és közöttünk. Ha valaki turistaként arra vetődik ne mulassza el felkeresni a kolozsvári egyetemet és meglátogatni magyar diákjait. Nem fog csalódnai!

Utolsó este még éjjelig rop-tuk a táncot egy discóban, hogy aztán néhány órával később „frissen, kipihenten, üdén” ébredhessünk. Összességében remekül sikerült túrát tettünk, amelyért köszönet illeti mindazokat, akik ezt számunkra lehetővé tették.

AZ ÖSSZEÁLLÍTÁST ÍRTA ÉS FÉNYKÉPEZTE: BALÁZS GUSZTÁV, B. KISS TAMÁS, BORSI LÁSZLÓ, FÁTH PÉTER, HALAY EDIT, JANICSEK TAMÁS, MOLNÁR GABRIELLA, PULLAI ÁRPÁD, STARK TAMÁS.

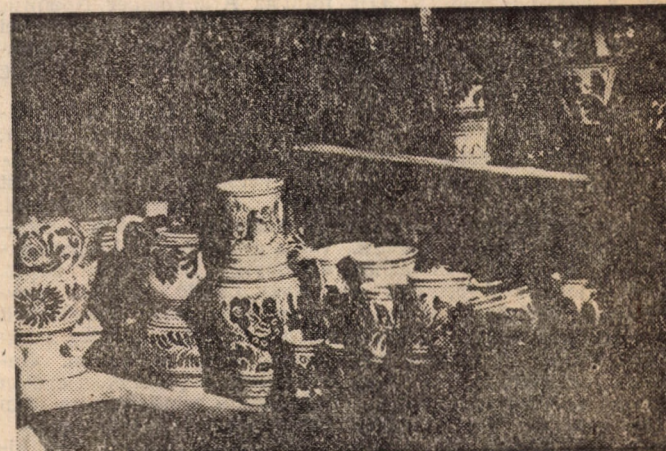
Formaharmónia

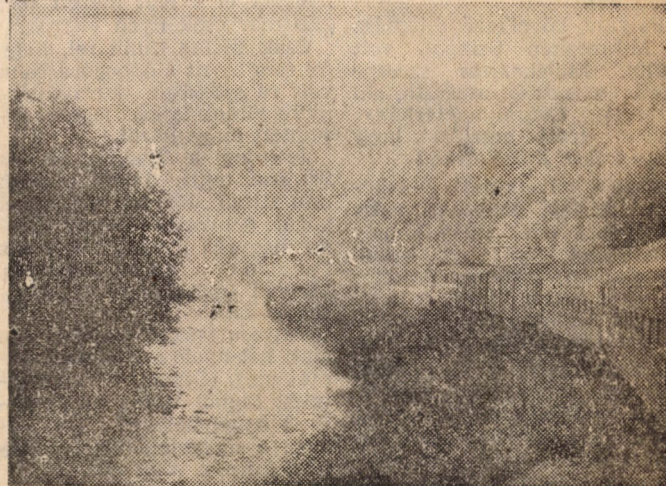
Megfordultunk Gyalu községben

Itt még hagyományos a mosás: a patakban

A híres korondi cserép

Útban hazafelé a Kárpátok aljában

...Szörényi Szabolcs lemászott a létrájáról...

Kilenc kérdés a Folk-fesztiválról, Jobbágy Gyulához

— Miért került sor a klub programjában a Folk-fesztivál megrendezésére?

— Az egyetem klubja három év óta olyan tudatos közművelődési tevékenységet folytat, amelynek egyik sarkalatos pontját képezi az a koncepció is, miszerint, az egyetemi kluboknak, így a mi klubunknak is — erejéhez mérten részt kell vállalnia a terület, illetve Budapest közművelődési feladataiból.

Ezzel mindössze azt szeretném hangsúlyozni, hogy a Folk-fesztivál sem, mint ahogy a többi program sem egy hirtelen jött ötlet, hanem annak a munkának az eredménye, amelyet hosszabb idő óta folytatunk és folytatni fogunk. A Folk-fesztivál időpontjáról, részleteiről a Kiliánteleti klubtáborban állapodtunk meg, szeptember első napjaiban.

— A szórakoztatáson kívül milyen egyéb funkciói voltak a Folk-fesztiválnak?

— Az egyik fő célja — mint minden ilyen rendezvénynek — ennek is az volt, hogy aki ide eljön, az jól érezze magát. Ezenfelül azonban nyilvánvalóan volt más funkciója is. Magyarországon ilyen fesztivál még nem volt. Próbálkozások voltak, rengeteg táncház működik, nemrég Debrecenben összejött nyolckilenc folk-együttes és csináltak maguknak egy kisebbfajta „folk-fesztivált”, népművészeti kirakodóvásár is volt több az utóbbi időben, de együtt, ilyen komplexen ez a (mondjuk így) művészeti ág még soha nem szerepelt. Most megkíséreltük összehozni ezeket, mert véleményünk szerint összetartoznak.

— Az egyik résztvevő a műfaj nevében úgy köszönte meg a közgáznak ezt a rendezvényt, hogy a műfajnak nagy szüksége volt erre. Úgy értsük ezt, hogy a folk műfajában is különös helye volt a fesztiválnak?

— Azt hiszem igen. Paradox módon bizonyított olyan tényeket, melyeket nem egy ilyen Folk-fesztiválnak kéne bizonyítania, mégis a kultúra terjesztésének mai rendszerében kénytelen magára vállalni. Bizonyította, hogy ennek a műfajnak vannak színvonalas előadói, és van közönsége. A fesztivál kézzelfogható eredménye például, hogy a hanglezárási Dinnyés József vasárnapi fellépése és sikere után úgy döntött, nagylemezt készít vele és azt itt a közgázon helyszíni felvételként vennék fel. A situáció hasonló ahhoz, amit tavaly csináltunk: Rock-reflektor című műsorunkban olyan rockzenekarokat léptettünk fel, amelyeket akkor még senki sem ismert. Ma ezek az együttesek közös nagylemez készítésére készülnek.

Nincs olyan művelődési ház, vagy akármilyen intézmény, amely ennek a Folk-fesztiválnak a megszervezését magára vállalhatta volna. Sem anyagi, sem dologi (helyiségi) lehetőségei ezt nem teszik lehetővé, s ha minden rendelkezésükre állna is, akkor sem lenne harminc szervezőjük, aki napi hat-nyolc órát képes fordítani, ami a dolog lényege.

— Közismert, hogy az utóbbi időben némileg visszaesett a hetvenes évek elején fellelő folk-, táncházmozgalm. Egy visszafelbúzó műfaj fesztiválja lett volna ez?

— Tény, hogy a hetvenes évek közepéhez viszonyítva visszaesett. Mint minden ilyen új mozgalomnak volt egy fel-futása és most beállt egy olyan szintre, ami a tényleges igény-szint. Annak idején mindenki táncházba járt, most az jár oda, aki ténylegesen táncolni szeret, ez egy viszonylag szűk réteg. De ez nem jelenti azt, hogy visszafelbúzó, hisz láthatad te is, hogy mennyien táncoltak a délszláv vagy görög táncházban. Szerintem most

arról van szó, hogy azok csinálják ezt, akik tényleg ezt szeretik csinálni és nem — vagy nemcsak — például rockkoncertre járni.

— Térjünk át a dolog egy másik oldalára. Úgy tűnt, nagy nyereséggel zárult a műsor. Mennyiben volt bevételi forrás szerepe a Folk-fesztiválnak?

— A Folk-fesztivált amikor megterveztük, végig attól feltűnt, hogy veszteséges lesz. Az, hogy végül nyereséges lett, az egyrészt a jó propagandának, a Fonográf-nak, másrészt a rendezők már-már hősie munkájának köszönhető. Ez a műfaj a tipikusan veszteséges műfajok közé tartozik. Már régebbi próbálkozásaink alkalmával is mindig veszteségesek voltak a hasonló rendezvényeink — s mivel ezt az együttesek, illetve az előadók is tudják — ezen a fesztiválon is mindenki a minimális fellépti díjáért játszott.

— Végül is mennyire volt sikeres anyagilag, és „mire” megy majd el ez a pénz?

— A fesztivál anyagilag is sikeres volt. A nettó bevétel — 30–40 ezer forint — a köz-művelődési titkárság költségvetésébe került. Nagyon jó lenne, ha ezt a pénzt a klub teljesen elhasználná berendezéseinek felújítására fordítanánk.

— Hányan és kik vettek részt a szervezésben és hogyan zajlott ez?

— Boros Lajos, a fesztivál házigazdája mondta éjjel felé: „Nagyon irigylem azt a klubot, amelyiknek ilyen szervezőgárdája van, hogy egy ekkora fesztivált ilyen jól meg tudott szervezni...”. Azt hiszem, Boros Lajosnak teljesen igaz van és megragadnám az alkalmat, hogy a szervezőgárdából, amely összesen 30–35 emberből állt, a fő szervezőket személy szerint is kiemeljem és munkájukat itt is megköszönjem. Név szerint Zóhna Mártát, Szabó Gyurit, Szalay Lászlót,

Csanádi Pétert, Rédei Ottót, Szojka Józsefet, Kiss Attilát, ők voltak az egyes területek fő szervezői, de sokat segítettek már az első évfolyam új klubaktivistái: Sziráczi Éva, Majoros István, Csontos András, Boda Dorottya, Szatmári Kati.

— En még kezdő vagyok egyetemistának, de azt tudom, hogy más helyeken az ilyen rendezvényeket a KISZ-bizottság szervezi. Itt szervezetileg önálló a klub. Hogyhogy?

— Nézd, a KISZ annyit csinál, amennyire képes, itt ezen az egyetemen is, mint mindenhol. A KISZ közművelődési felolése, akit fél éve választottak, tegnap ismerkedett meg velem. Nálunk, a klubban jött össze az a társaság, amely egy ilyen fesztivált meg tud szervezni.

— Lesz-e folytatása a fesztiválnak?

— Valószínűleg igen! Eddig akárhogyan beszéltem, mindenki azt mondta, Szörényi Leventétől akármelyik nézőig, hogy jól sikerült a fesztivál. Ha röviden akarnám jellemezni a helyzetet, azt mondanám, hogy 1969-ben voltam utoljára olyan koncerten, ahol illés—Fonográf így játszott. Szörényi Szabolcs tíz év után újra lemászott a létrájáról, lefeküdt a színpadra és úgy gitározott. Tolcsvay László átlépett a Fender-zongorán és Németh Oszkár is elvesztette a hidegvérét.

Köszönjük Gyula a válaszádat, és nem tehetünk egyebet, minthogy még egyszer megköszönjük a szervezőknek, hogy hatalmas munkájukkal olyan hangulatot, programot teremtettek, amely mellett, hogy erősítette saját csapatukat, elérte, hogy mi, nézők is, kelle-mesen „felengedjünk”, és hogy Szörényi Szabolcs oly sok év után úgy érezze, most jött el az ideje, hogy lesétáljon a létrájáról.

Komócsin Sándor

VILÁG

Kulturális életünk ellentmondásairól beszélget az ÉLET ÉS IRODALOM aug. 18-i számában a lap munkatársával HANKISS ELEMÉR. A cikk címe A VILÁG MÁSÍK FELE és arra a felére utal, melyhez még nem jutott el a „magas művészet”, mely még „alacsonyabb rendű értékek”, giccek világában él.

A történelem során az uralkodó osztályok rendre „maguk köré gyűjtötték a valódi értékeket és átengedték az értéktelenebbnek ítélt kulturális termékeket a tömegeknek.” A történelem ismétli önmagát, ma is csak egy szűkebb réteg járta a magasabb kultúrát. Ez antidemokratikus helyzet. De ha az elit a remekművek nevében kampányt indít a giccek ellen, akkor „bármennyire is nemes népművelő szándékok a mozgatórugók, a remekművek antidemokratikussá válnak, mert általuk sok embert izlésében, értékrendjében, hagyományában, öntudatában sért meg az elit, s bizonyos fokig megfélemlíti őket.”

A széles néprétegekben megvan a képesség, sőt gyakran az igény is, hogy fölfelé lépkedjen az értékek grádján — szögezi le Hankiss. De még az iskola sem segít e törekvésben. „Azt követeli a diákoktól, hogy hagyjanak otthon mindent, amit eddig szerettek, ami érdekelte őket: popzenét... kalandfilmeket, az autómárkákkal, farmerekkel, táncokkal... kapcsolatos ismereteiket... esztétikai érzéküket, véleményüket, s tekintsek ezentúl, fenntartás és kritika nélkül, értéknek azt, amit a tankönyv és tanterv annak vél.”

Nemcsak a gyerekeket kéne fölkapaszkodásra kényszeríteni, hanem a tantervnek, az elitnek is föl kéne hágni a szakadék másik oldalán, közeledni a másik értékrendszerhez, hogy híd épülhessen a világ két fele közt.

A rádió, a tévé, a mozik műsorára gondolva, úgy vélem, hogy ma még az arisztokratikus, de igényes kultúrával szemben álló sekélyes igények készséges kiszolgálásánál tartunk, amely a korábbi társadalmakban nemegyszer népbuittassá fajult.

A TÖRTÉNESEKHEZ INTÉZETT KÖRKÉRDÉSre érkezett válaszok jelentek meg a MOZGÓ VILÁG októberi számában.

„Az MSZMP valóságát tisztelő tudománypolitikai gyakorlat — a marxizmus hegemoniáján örködvén — nem tűzi célul annak monopóliumát, mégis a különböző felfogások között ritkán bontakozik ki élenk vita, ami pedig elengedhetetlenül szükséges lenne a marxizmus továbbfejlesztéséhez, napjaink viszonyaira való alkalmazásához.” — állapítja meg Pritz Pál.

A társadalomirányítás szabja meg a tudománypolitikát, mégis „a történetírás eredményei nem váltak annyira a politikai gyakorlat részévé, amennyire az indokolt lenne. A politika és a társadalomirányítás mintha túl nagyvonalúan kezelné azokat a tényeket, amelyeket a történetírás történelmi sajátosságaira és meghatározottságaira vonatkozóan az utóbbi időben feltárt.” — vélekedik Nagy József Zsigmond. Még tovább megy Gergely András, aki szerint „kétségtelen, hogy a politika jelenlegi önszemléletét... bizonyos fokú ahistorikusság jellemzi... A politika pillanatnyi érdeke, hogy legalább a közelmúltat és közjövőre nézve a rettelenséget és változatlanúságot hirdesse. Csakhogy — egy mégis bekövetkező törés és változás felkészületlenséget talál, irracionális reakciókat eredményez. (Példaként a boldog békeidők időfőlen örökkévalóságának szertafoszlásával járó illúzióvesztés jelensége utalunk.)”

Hasonló Barta Gábor véleménye; „A nemzeti élet realitáshoz nem akkor jutunk közelebb, ha lineárisan redukált történelemképben a valóságot magától értetődően az elérhető maximumra felmagasztalva (és történelmünk csúcspontjait a lehetséges maximum realizálását kétségbe vonva) jutunk úgy a jelenhez, mint amelyben aztán a történelem... véget is ér.” Történelemszemléletünk másik hiányosságaként a magyar társadalomtudományok sorából hiányzik a nemzetiségi kérdés művelésével foglalkozó „kisebbségtudomány”, pedig soknemzetiségű ország voltunk és sokunk nemzetiségi kisebbségként él — írják többen is. Pedig Pritz Pál szerint „a hungarizmus szellemi maradványai makacsul tartják magukat, mögöttük pedig feltehetőleg a nacionalizmus hadállási lap-panganak. Korábbi nemzeti tragédiáink ma is fájdalmas következményei — főleg a kisebbségi sorban osztozók megpróbáltatásai —, viszont nem a rossz tudati maradványok feltámasztása, inkább élesztése irányába hatnak.”

Az „ÉS” augusztus 4-i számában BORI IMRE jugoszláviai magyar irodalomtörténész beszél az AVANTGARD-ról és nemzetiségi hagyományairól.

A művészet berkeit megbotlyogató izmusok gyors egymásutánban tűntek fel, s gyakran el is. Ez nem jelenti azonban azt, hogy futó jelentőségűek. Ha a tizenkilencedik század a postakocsi korszaka volt, akkor a huszadik a repülőgépe. Nincs ez másképp a művészetekben sem, a fejlődés itt is felgyorsult — summázza véleményét Bori Imre, a feltűnően avantgard-centrikus vajdasági irodalom kiválósága (Ezt a felgyorsulást az ember még nehezebben tudja követni!) „Az avantgard nézőpont, nem pedig téma kérdése” — szögezi le. A modern mű a modern ember nézőpontjából íródik.

Mostanában gyakran szembeállítják a hagyományörzés fontosságát és a modernség szükségességét. „Nem vitás, hogy a jugoszláviai magyar irodalom az egyetemes magyar irodalom oszlopa tartja magát.” — szól a szerző hagyományairól. „Természetesen azonban, hogy előtörténete szervezőbb részének tekintti azokat az írókat, akik ezen a vidéken születtek, éltek és erről a világról írtak... Akadtak olyan kritikusok is, akik kisajátításról beszéltek. Természetesen az egyetemes magyar irodalom része Zrinyi... Csáth Géza, Papp Dániel, csupán... az említettekhez intímabb viszony fűzi a jugoszláviai magyar írókat.”

A mai dzsentrizmusról ír DZSENTRI-UTÓD? című cikkében a KRITIKA szeptemberi számában BÁNLAKY PÁL. A dzsentri már a felszabadulás előtt sem nemesi származást, hanem meghatározott társadalmi helyzetet, és az ebből következő magatartásbeli modellt jelentett. Ez teszi értelmessé a szó mai használatát.

A dzsentri-magatartás két alapjelensége: „törekvés egy minél több szempontból kivételezett helyzet kialakítására és fenntartására”, és „a kivételezett helyzet minden lehetséges módon történő megmutatása, láthatóvá tétele.”

Az egyén számára a legfontosabb az odatarozás a kiváltások köréhez, s e kör körülhatároltsága folytán az összetartozás, amely kézzelfogható kölcsönös előnyöket jelent. „Az érdekek és a kölcsönös egymást segítések szoros szövődése alakul ki.”

A megmutatás a jelenség szerves része, sőt gyakran elég a látszat kialakítása is.

A „dzsentri-magatartás valami helyett alakul ki. A klaszszikus dzsentrinél a nemesi előjogok... ma a tartalmas demokratikus közélet, az értelmes kiemelkedésre alkalmas adó társadalmi-közéleti tevékenység” pótléka.

E magatartás elburjánzásának okait foglalja össze a cikk. A felszabadulás utáni hatalmas társadalmi mobilitás, a régi új értékrend összeegyeztetése, a szocialista értékrend, szocialista erkölcs kialakulatlansága az értelmiség szerepének megítélésében tapasztalható bizonytalanság, a középrétegeknek a centralizált irányításból fakadó téltelenségre kárthatósága egyaránt az okok között szerepel.

B. KISS TAMÁS

„En már csak ilyen vagyok...”

Tíz perc múlva fél 5 és még alig néhányan lézengenek a teremben. Pedig két hete, Darvas Iván előadástján már kezdés előtt fél órával tömve volt a klub.

Lassacskán mégis összegyűlünk, s háromnegyed 5 tájt megérkezik Pécsi Ildikó.

A játék kötetlen beszélgetéssel kezdődik. Először 6 mesél magáról, majd mi kérdezzük. Elszégyellem magam, hogy milyen keveset tudok róla. Nem tartozik azon színésznők közé, akikről túl sokat írnak az újságok.

Tizennyolc évesen vették fel a főiskolára, 1962-ben végzett. A pécsi Nemzeti Színházhoz került, ahol a szubretektől a Shakespeare-hősköi változatos szerepeket kapott. Többek között Miller: A salemi boszorkányok című művében és az Irma te édesben játszott.

1966-ban a Vígyszínházhoz szerződött. Ebben az évben játszott a Kőrszínház előadásában (Shakespeare: Troilus és Cressida).

Pályája következő állomása a Mikroszkóp Színpad volt (1970). Emlékezetes szerepe Nóra, a nőstényoroszlán, aki férjével, Leóval (Harkányi Endre) arról beszélget, hogy megegyék-e a Szelidit?

Ezután következett Kecskemét. Ahogy mondta, azért szerződött oda, mert komoly lehetőséget látott az ottani társulatban, melynek összefogó ereje Ruszt József, a kecskeméti Katona József Színház akkori főrendezője volt.

Kecskeméten kiemelkedő alakítása volt O'Neill Boldogtalan holdjának női főszerepe. Gábor Miklós nyilatkozata szerint a Boldogtalan hold valánnyai előadása ünnepi légkörben zajlott le.

Játszott még Egerben (Kertész Ákos: Sziklalfal) és Miskolcon (Páskándi Géza: Kettőfűrészt zongora).

Filmen tíz évig 6 volt az ügyeletes rosszlánny, de közben olyan szerepeket is kapott, mint az Aranyember Noémije. Ma sokszínű, jó szerepeket kap. Az 6 szavaival élve, szakmailag megelégedett, boldog ember.

Előadástját Garai Gábor Bizalom című versével kezdi: „Bizalmam sarkig kitárt kapu.” Verseket szaval, prózát mond, és rengeteget énekel. Csodálatosan játszik a hangjával, a gyerekhangtól a parasztasszonyig mindenre képes. Nagy László Anyám című versét adja elő átszellemült arccal. Végigfut a hideg a hátamon, ahogy hallgatom. Ön-kéntlenül tapsolunk, s ezután már szinte minden szám után összeverődnek a tenyerek.

Sanzonokat énekel. Egy kitűnő francia sanzont és Dénes Margit két dalát. Az egyikben hangzik el a fent idézett sor: „En már csak ilyen vagyok.”

Csak utólag tűnik fel, hogy fel sem lépett a dobogóra. Nem volt rá szüksége, karnyújtásnyira fölünk is izzó légkört teremtett maga körül.

Jelenleg a Radnóti Miklós Színpad tagja. Szinte minden este játszik. Néhány a szerepei közül: Schwajda György: Csoda magyar módra, Voltaire: Candide, Közhelybenjárás, Minden másképpen van (Karinthy-est).

Pályafutásának tizenhét éve alatt hét-nyolc színházban fordult meg. (Ötnek volt szerződött tagja.) Vajon miért játszott ennyi helyen? Úgy érzem, a megfelelő alkotói légkört kereste mindenütt.

Dukász Anna

Kultúra — áru

Egyetemünk is takarékoskodik. De kis híján csak takarékoskodna, hiszen alig van miből. (A mündér becsületéhez ragaszkodva, valahogy élenjárva.) Negyven kilométerre fölünk színes televíziós-lánc készül a gödöllői ATE oktatási céljaira. — Igaz FAO-támogatással. Régi iskolám KISZ-klubjában színes tévé működik, a folyosón márványkövezet létesült. (!?)

Meglepetéssel vettem észre, hogy az I. előadásban százszámra hevernek különféle stencilezett lapok. Ezek az elsősk évfolyamvezetőségének jelöltjeit mutatják be. Egy egység tíz lapból áll. Minden lapot négyszáz példányban nyomtattunk ki. Az évfolyam valamennyi tagja vehetne belőle. De egy egység elegendő lenne tíz embernek is.

Mindezt csak azért jegyeztem meg, mert a pénteki filmklub október 19-én váratlan fordulatot, gyásos véget ért. Harmincan-egyevenen lehettünk benn Kawalerowicz: Játék című filmjének vetítésén. — Ilyen létszám mellett pedig a közép-európai filmkultúra bemutatása nem gazdaságos.

B. G.

Mindenkit vár a JAZZ-KLUB a 3-4-i jazz-hétvégén!

Albérleti uzsora

Lapozgatva az albérleti hirdetéseket tartalmazó füzetet — megcsodálhattam az árak magas fekvését, valahol ezer forint körül. Az egy személy részére kiadott lyukaknál (nem tudom másként nevezni a kínált hat négyzetméteres szobákat) ez ma már a minimum. Ha ennél alacsonyabb árat ajánlanak, akkor ott legtöbbször valami szépséghibát találunk: vagy az isten háta mögött van (például Kamaraerdő, Üllő vagy Diósd), esetleg a fűtésért külön kell fizetni, vagy éppen fürdőszobahasználat helyett csak egy szál hideg vízü csap áll rendelkezésre. (A házi néni szerint nagyon egészséges hideg vízben mosakodni.) Nagyon divatos az 1200 forintos díj is, az egyik főbérlo háromszobás lakásából két szobát is a rászoruló rendelkezésére bocsát, négy személyre összesen potom 4800 forintért. Igazán megéri (Neki.) Ez persze csak kirívó eset, általában egy olyan szobáért, amelyben két albérlo lakik, csupán 800—900, legfeljebb 1100 forintot kérnek el. Viszont valami különös szemérmességből 1200-nál magasabb összeget egyelőre nem írnak ki. Ehelyett ez áll a mibe kerül rovatnál: megegyezés szerint. Ilyenkor általában 1400—1500 forintot kérnek el (az 1300-tól valahogy irtóznak, bizonyára az összegben szereplő babonás 13-as szám miatt. Vagy máskülönbben, ha valaki ki tud fizetni 1300 forintot, az már kifizet 1400-at is. Nem igaz?)

Felesleges lenne persze ezen felháborodni, és a szokásos újságtírói dörgedelmekeket elővenni. A szobát kiadó úgyis tele-vannak panasszal, hogy a borzasztó mértékben emelkedő élet-fenntartási költségek miatt kérnek az idén a tavalyinál több albérleti díjat. Természetesen nem a lakásfenntartási költségek emelkedtek ennyivel, hiszen még nem is nyújtották be a meg-emelt áron számlát villany- és fűtésszámlákat, de már előre félnek attól, hogy az milyen magas lesz és addig is áthárítják az áremelkedést és a felelőmük bérét is arra, akire tudják: az albérlóra. De kire hárítsa át ő az áremelkedést, különösen, ha csóró diákról van szó?

Természetesen már jó néhány éve jogsabály írja elő, hogy mennyit lehet elkérni egy szobáért. (Annyi mindenre van jogsabály, miért pont erre ne lenne?) Nem lehet többet többet kérni, mint a komfortfokozatnak megfelelő lakbér a szobára eső hányadának ötszörösét. Ezzel szemben ma már ennek mintegy 20—30-szorosát is elkérlik. No, de mit lehet tenni, ez ma a piaci ár.

Ha megadóztatnák az ebből a többletből származó munka nélküli jövedelmet, vagyis a felszabadítható szoba birtoklásából eredő járadék egy részét elvonnák, ez csak tovább emelné az albérleti díjakat, azaz az említett járadékot. Az ugyanis szintén egyfajta szűkös jóság birtoklásának monopóliumából adódik, amely jószág lényeges tulajdonsága, hogy fogyasztását nem lehet korlátozni. (Valahol lakni kell.) A másik lehetőség, hogy hatósági úton érvényt szerezzenek az albérleti díjakat szabályozó rendelkezésnek, ezzel azonban lényegesen szűkítenék a kínálatot, ugyanis a lehetséges hatósági zaklatásokat elkerülendő, akinek nem muszáj, nem adná ki fölösleges szobáját, és ez újabb még súlyosabb feszültségeket okozna. Azonkívül ezzel az intézkedéssel éppen a leginkább rászoruló réteget, például az egyedülálló, kiskisgyúriakat sújtják, akik ebből az albérleti díjból egészítik ki jövedelmüket és e nélkül normális élet-színvonalon nem tudnának élni. Másrészt már megértünk egy olyan korszakot, amikor mindent, így a lakáskérdést is adminisztratív eszközökkel próbálták szabályozni, nem kell külön hangsúlyozni, hogy milyen eredménnyel, ezért inkább ne kívánjuk vissza az adminisztratív intézkedéseket.

Léne persze még egy megoldás: kollégiumot építeni. Ez azonban, úgy látszik, a legnehezebb. Akkor elméletileg azt is felvethetnénk, hogy kevesebb hallgatót vegyenek fel az egyetemre, netalántán csak annyit, amennyit el is tudunk kollégiumban helyezni. Ehhez azonban a kollégiumi férőhelyet épp úgy az oktatás elengedhetetlen feltételei közé kellene sorolni, mint például az elegendő tantermet. Dehát tanteremből is hiány van, miért pont kollégiumi férőhelyből legyen elég. Nem is beszélve arról, hogy a jelenlegi helyzetben a kevesebb hallgatói létszámhoz a minisztérium kevesebb kollégiumi férőhelyet utalna ki. (Feltéve, ha előbb elfogadná, hogy kevesebb egyetemi végzettségű közgazdász is elég, amit ugye népgazdasági érdekekre hivatkozva, nem fogadhat el. Világos: kell a közgazdász, ne csak mérnökből legyen túlképzés!)

Úgy látszik, az egyetem teljesen tehetetlen ez ügyben, ami érthető is, hiszen az albérleti uzsora, az általános lakásínség, tehát egy társadalmi baj velejárója, amit csak majd a következő tizenöt éves lakásépítési terv old meg (ha megold), majd 1990-re. De addig tétlenül várjunk? Meg lehetne talán szervezni az albérlo érdekvédelmi szervét, legalább az egyetem kerekein belül. Nehogy az albérlo ígérjenek rá az amúgy is magas díjakra. (Volt valamikor egy érdekvédelmi szakbizottság, hova lett?) Ennyit talán lehetne tenni az ügy érdekében, és a kollégiumi férőhely biztosításával is meg kellene próbálkozni.

Mert, ha az albérleti díjak így „fejlődnek” tovább, előbb-utóbb megfizethetetlené válnak egy egyetemi hallgató számára.

Agg Zoltán

Tájékoztatás a központi épületben folyó feltárási munkákról

Egyetemünk központi épületében a rekonstrukció előkészítéseknél különböző helyeken feltárási munkák folynak. A feltárásokra elsősorban a statikus tervezőnek van szüksége a további tervezésekhez. Több helyen különféle méréseket, anyagvizsgálatokat (pl. a fém tartószerkezeteknél) is végeznek, így a feltárások helyreállítása pár hétig elhúzódhat.

A feltárások, a munkával járó por és egyéb kellemetlen-ségek sok gondot okoznak egyetemünk oktatóinak, dolgozóinak, hallgatóinak, mégsem lehetett eltekinteni tőle, mivel az épületről e vonatkozásban megfelelő dokumentáció nem áll rendelkezésre és különböző háborús sérülések is érték az épületet.

A műszaki ellátási osztály megértést kér és türelmet az esetleges szervezési zökkenőkért. Nehéz ugyanis a saját meg-lévő gondjaink mellett a feltárás három résztvevőjének (két különböző tervezőintézet és a kivitelező) munkáját összehangolni, különösen, ha a feltárásokkal járó bizonytalanságokat (milyen épületszerkezet, szerkezeti elem lett látható és milyen mértékben) is figyelembe vesszük.

A feltárási munkák várható befejezése a legszükségesebb helyreállítással együtt való év november közepe.

Papp Béla
főmérnök

Pluralizmus: az antikommunizmus „trójai falova”?

Tagadhatatlan, hogy a politika iránt kicsit is érdeklődők körében gyakori téma a demokrácia intézményrendszerének kérdése. A hallgatók és az oktatók körében is vitatkoznak arról, hogyan kellene fejleszteni államhatalmi rendszerünket, növelni a tömegek részvételét a közügyek irányításában. Abban is konszenzus van, hogy szocialista társadalmunkban igen sok érdekek találkoznak, és ezek megjelenítése és egyeztetése a szocialista demokrácia fontos feladata.

A minap Lengyelországban vettem részt egy konferencián, ahol a szocialista demokráciáról vitatkoztunk. Meglepett, hogy milyen természetesen beszéltek az érdekek pluralizmusáról, és a reális érdekképviseleti szervezetek szükségességéről. Valószínűleg sokkal élesebbek a társadalmi konfliktusai, így nem lehet az emberek és a csoportok élethelyzetében meglévő különbségek által gerjesztett különböző érdekeket belemosni az euforikus egységbe.

A diákok feszegetni szokták azt a kérdést, hogy egy hatalmon levő szervezet intézményes társadalmi kontroll nélkül megmaradhat-e a realitások talaján? A válasz az, hogy ebben az esetben az adott szervezet belső demokráciája és egyéb szubjektív feltételek függvénye ez. Gyakori kérdés például tudományos szocializmus szemármiumon, hogy a parlament képviselőinket miért nem nézeteik, képviseltet elkötelezések alapján, és miért előre is ismeretes statisztikai kiválmak alapján választjuk?

Kétségtelen, hogy a mi rendszerünkben nem a parlament a legfőbb politikai szerv és az általános politikai, gazdasági döntések kialakítása

egy bonyolult, a nyilvánosság számára csak végeredményében látható folyamat. A demokratikus kontroll nem ellenzéki, vagy éppen együttműködő pártokban, nem frakciókban, nem független politikai és ideológiai központok-

ban testesül meg, hanem a demokratikus centralizmus mechanizmusában. E mechanizmusok ma még inkább felülről lefelé, mint fordítva működnek. Ugyanakkor a különböző érdekek — változatos formákban és utakon — felszínre törnek, képviseletet keresnek. Az MSZMP törekvése is az, hogy a hatékonyabb társadalmi aktivitás kibontakoztatása érdekében növekedjék a szakszervezetek, a népfront és az ifjúsági szövetség politikafarmáló szerepe. E törekvés egyelőre a „vezérkarok” szintjén jelentkezik, és igen fontos feladat, hogy a jogrendszerben az állampolgárok szintjéig is eljusson.

Mi a politikai pluralizmus? Egy definíció (K. Loewenstein politológus) szerint: „Minden lényeges szociális erő számára biztosítják az általa képviselt értékek szabad áramlását, s a verseny szabadságát. A pluralista csoportok szabad kölcsönhatása megfelel a megosztott hatalom elvének. Az alkotmányos hatalom birtokosainak politikai döntései a társadalomban fellelhető különböző, egymással ütköző érdekek aspirációjának kompromisszumaként jönnek létre. Különböző eljárások segítségével ezek a szociális csoportok

politikai céljait a kormányzat, a választók és a közvélemény tudomására hozzák.” A pluralista (érdek-) csoportok, vagy legalábbis potenciálisan és valóságosan csoportminőségű, eltérő érdekek a mi szocialista társadalmunkban is léteznek. Természetesen egy antagonizmusokkal nem terhelt gazdaság alapján. A társadalmi érdek pedig nyilvánvalóan nem más, mint a politikai vezetés által meghatározott preferencia-sorrendbe rendezett csoportérdekek együttese. A kulcskérdés tehát a preferencia-sorrend kialakításának mechanizmusa. Hogyan ellenőrizhetik ezt az állampolgárok? Tudjuk, hogy vannak olyanok, akik társadalmi érdekeknek látják azt, hogy ne vegyünk részt a nyugati kereskedelembe, gazdasági (és nyilván politikai) vonatkozásban kizárólag a Varsói Szerződés és a KGST országaival építsük a kapcsolatot. Vannak olyanok is, akik a társadalmi érdeket éppen ellenkezőleg látják: orientálódjunk inkább a Nyugatra. Ezek gazdasági és politikai alternatívák. Politikai rendszerünk lényege, hogy ezek nem nyilvánosan szervezett csoportok érdekeiként, versenyezve jelentkeznek, hanem látszan, magánvélemények formájában. Az ellenük folyó kétféle harcban nyilvános vita nélkül is legyőzhetők ezek a „szélsőségek”, anélkül, hogy érvelni kellene mellettük, vagy ellenük. Ha-sonló alternatívát kínál az a kérdés is, hogy milyen „sebességgel” építsük a szocializmust? Meghagyjuk-e a háztájt és a szövetkezeti tulaj-

don, vagy mindent szocializáljunk? Nem tudjuk előre, hogy pontosan ki képviseli egyik-másik alternatívát, csak a vita eredményét ismerjük meg.

Elbírná-e a szocializmus, ha ezek az alternatívák a nyilvánosság előtt mérkőznének? (Nyíltan, s nem rébuszokban megfogalmazva.) Veszélyes lenne-e, ha kiderülne: milyen tömegek állnak egy-egy alternatíva mögött? Sőt, ha kiderülne, hogy a tömegek maguk adják meg „alulról jövően” a szélsőségek balanszát?

Gramsci azt írta, hogy a politikai társadalom az állam, a polgári társadalom a hegemonia, a gazdasági társadalom a hatalom terrénuma. Ha valaki meg akar dönteni egy társadalmi rendszert, akkor mind a három szférát be kell vennie. A politikai pluralizmus a politikai társadalom szférájának a jelensége. Magyarországon a sajátos történelmi utunk következtében egypártrendszer alakult ki. Az érdekek képviseletét társadalmi és politikai szervezetek látják el; s ha szükséges, nem lehet kizárni a szervezeti rendszer korszerűsítését sem. En a szocialista demokrácia fejlesztésének vagyok a híve, az érdekek szabad és eredeti tartalmuknak megfelelő nyilvános megjelenését jobbnak tartom, mint azt, hogy áruhában bújkálnak — és meggyőződésem, hogy a szocializmus erősödjik, ha az érdekek mozgásának jobban megfelelő adekvátabb és nyíltabb képviseleti intézményrendszert alakítunk ki.

Vass László

Rectori tanács

A rectori tanácsülésen október 22-én megtárgyalták a doktori cselekmények néhány eljárási kérdésének egységesítését, különös tekintettel a szakközgazdász képzésben résztvevőkre. A dékánok tájékoztatója alapján értékeltek az 1978/79. tanév második fél-

évi vizsgáinak tapasztalatait. Részletesen elemezték az évi munkák során adódott problémákat, és határozatot fogadtak el, miként szervezik meg a következő tanévben a szűretet. Végezetül a „KISZ-jogositványok” érvényesítésére került sor.

A wuppertali egyetemen

Azt hiszem, az AIESEC-gyakorlatot nem kell bemutatni, hiszen a Közgazdász korábbi számaiban már olvashattatok ilyen élménybeszámolókat. Külföldi gyakorlatok-csere keretében nekem az NSZK egyik városába, Wuppertalba sikerült eljutnom, és itt töltöttem egy felejthetetlen, élményekben és tapasztalatokban gazdag nyarat.

Különösen nagy örömet jelentett számomra, hogy „idegenben” hosszabban időzve alkalmam volt környezetemet alaposan megismerni. Ezúttal a német egyetemisták életéről, az általam megismert városról szeretnék képet adni.

Wuppertalról korábban mindössze annyit tudtam, hogy az NSZK legjelentősebb ipari centrumának, a Ruhr-vidéknek egyik jellegzetes városa, ismertem főbb iparágait, lakói-

nak számát. Igazi, gyárkéményekkel, üzemekkel zsúfolt ipari várossá számítottam. Ehhez képest azonban kellemes meglepetések értek! Bár az előbbieket is megtalálhatók Wuppertalban, engem már az első pillanatban megragadott a város szép földrajzi fekvése. Hosszan nyúlik el a Wupper folyó völgyében — amelyről nevét is kapta —, egy része pedig már a környező hegyekre települt. Itt természetesen sokkal barátságosabb, levegősebb az építkezés, míg a völgybeli városképre rányomja bélyegét az ipari jelleg.

Maga az egyetem, mint ahogy a neve is mutatja — Bergische Universität — szintén a hegyen épült, a hozzá kapcsolódó kollégiumokkal együtt, ennek ellenére nem túl messze a városcentrumtól. A modern tervezésű, hatalmas épületkomplexum már messziről felhívja magára a figyelmet: a lejtős hegyoldalon változatosan helyezkednek el az épületszárnyak, a beton szűr-kességét pedig néhol tarka színek törik meg. Az egyetem nagy kiterjedése összefüggésben van szervezeti felépítésével, amely az NSZK-ban is új iskolatípust képvisel. A német elnevezés: Gesamthochschule, azt jelenti, hogy a hagyományostól eltérően, egy egyetemen belül található meg szinte minden képzési irány. (Társadalom- és gazdaságtudományok, filozófia, nyelv és irodalom, elektrotechnika, építészet stb.) A Wuppertali egyetemnek, amely 1972 óta működik, körülbelül nyolcezer hallgatója volt az 1978—79-es tanévben, és összesen tizenegy szakterülettel rendelkezik. Ahogy az ottani diákoktól hallottam,ők nem lelkesednek az ilyen nagy és modern egyetemekért, inkább a nagymúltú, patinás „alma mater”-hez vonzódnak. Az egyetemre való bekerülési feltétel alapvetően az érettségi, de létezik az úgynevezett „zweiter Bildungsweg” (második képzési út), amely hasonlít a mi képzési rendszerünkben működő SZET-re. Az

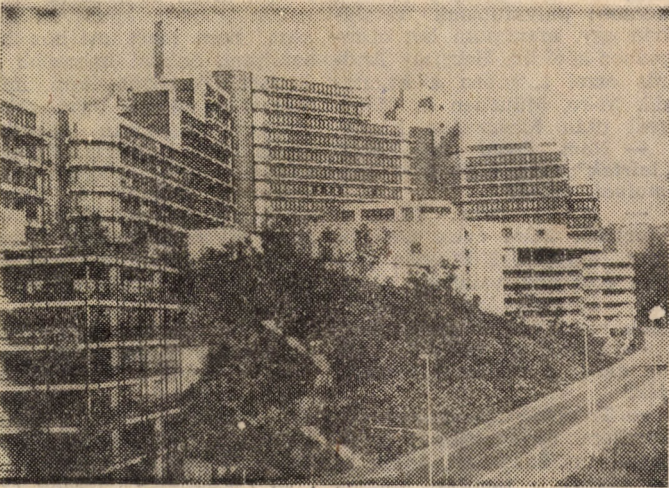
egyetemi helyek elosztása bizonyos fokig központi, a jelentkezők megjelölhetik a szakirányt és a várost, ahol tanulni szeretnének, előfordulhat azonban, hogy nemcsak más városba, de más szakra is átirányítják őket. Tanulmányi ösztöndíjat nem kapnak a német diákok, a szociális ösztöndíjat a szülők jövedelmétől függően állapítják meg. A diákok legnagyobb része kollégiumban, vagy garzon házban lakik, viszonylag kevesebben az egyetemi évek alatt is a szülőknél laknak, és akadnak olyanok, akik lakást bérelnek. A kollégiumban, amelynek nyáron én is lakója voltam, egyszemélyes szobák találhatók, egyszerű, de hangulatos és barátságos berendezéssel. A diákok egyébként nyáron is a kollégiumban maradhatnak, így az AIESEC gyakorlatozók tarka, nemzetközi társasága gyakran helybeli barátokkal is bővült.

Kellemes meglepetésünk közé tartozott még Wuppertal két kulturális érdekessége. A Von der Heydt Múzeum képzőművészeti gyűjteménye méretben ugyan nem vetekszik a világhírű képtárakkal, mégis olyan mesterek műveit láthattam itt, mint Cézanne, Van Gogh, Degas, Picasso, Rodin és a magyar Moholy-Nagy.

Ebben a városban található az Engels-émlékmúzeum, hiszen Engels szülővárosa, Barmen ma Wuppertal része. Az Engels család egyik, a háború után is épen maradt lakóházát pár évvel ezelőtt vásárolta meg a város, és rendezte be a sokoldalú kiállítását, amelyet mi gyakorlatozók egy AIESEC-program keretében néztünk meg.

Természetesen én sem csak gyakorlatom színhelyét ismertem meg; amikor csak lehetett, kirándulni mentünk, Wuppertal és a környék hangulatos helységei mégis meggyőztek arról, hogy itt épp úgy lehet értékeket találni, mint a híres nagyvárosokban.

Fodróczy Annamária

A Wuppertali Egyetem

AIESEC gyakorlatozók

Fotó: Fodróczy Annamária

